लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

गौरीगंगा नगरपालिका, कैलाली

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

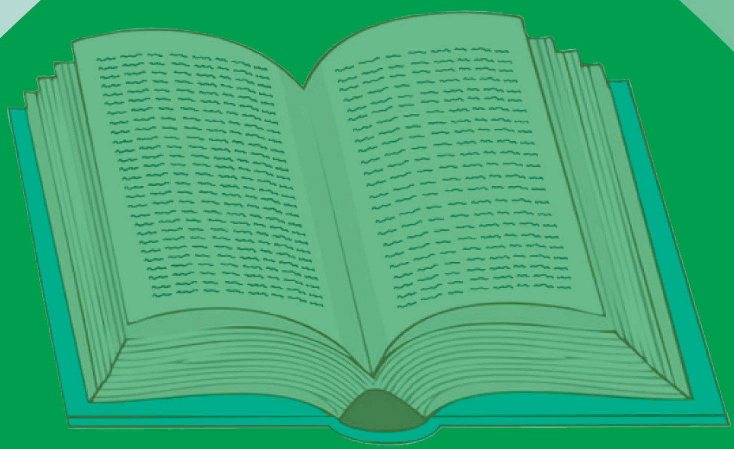

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

गौरीगंगा नगरपालिका, कैलाली

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

Office of the Auditor General

प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशानालय, सुदुरपश्चिम प्रदेश

काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२८

च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/804

श्रीमान् नगर प्रमुखज्यू,
गौरीगंगा नगरपालिका,
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, कैलाली।

बिषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

(थवराज अधिकारी)
नायब महालेखापरीक्षक

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२८
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/804

श्रीमान् प्रमुखज्यू,

गौरीगंगा नगरपालिका,

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, कैलाली।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियत सहितको राय

हामीले त्यस नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सुम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पेस भएको २०८२ आषाढ ३२ मा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत एवं वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरूसमावेश भएको स्थानीय तहको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तथा प्रचलित कानुनबमोजिम सारभूत रूपमा सही र यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१.महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्रलेखामानको ढाँचामा वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्नेमा यस पालिकाले तयार गरेको वित्तीय विवरणमा अन्तरसरकारी अख्तियारीको कारोबार समावेश गरेको छैन।

२.२. नगरपालिकाको आय र व्यय तर्फ रु. १ अर्ब ९० करोड ८ लाख ६९ हजारको लेखापरीक्षणबाट रु. १ करोड २७ लाख ९६ हजार बेरुजू देखिएकोमा जसमध्ये असुल गर्नुपर्ने रु. १७ लाख ४७ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू. ७४ लाख ६१ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. ३२ लाख ४१ हजार र पेश्की बाँकी रु. ३ लाख ४७ हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म कायम बेरुजू रु. ३३ करोड ३६ लाख ४ हजार मध्धे रू. ८९ लाख सम्परीक्षण भई यस बर्षको थप समेत हालसम्म अद्यावधिक बेरुजू रु. ३३ करोड ७५ लाख बाँकी रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले नगरपालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसैगरी स्वीकृत आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेका छौं।लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३. अन्य बेहोरा- लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखा उत्तरदायी अधिकृतको जिम्मेवारी

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। नगरकार्यपालिका प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत नगरपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो।लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको

त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

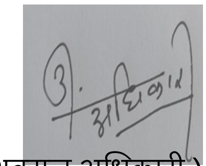

(थवराज अधिकारी)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
९०	१११	१,२७,९६,८५७	०	०	०	०	९०	१११	१,२७,९६,८५७	१७,४७,२७५	३२,४१,२०१	७४,६१,१३९	०	०	१,०७,०२,३४०	३,४७,२४२

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष सम्परीक्षण	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
कैलाली	३३,३६,०३,५३८	०	८९,००,०००	३२,४७,०३,५३८	०	१,२७,९६,८५७	३३,७५,००,३९५

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०७८/७९	२३	१५ शैया अस्पताल	८९,००,०००
जम्मा				८९,००,०००

गौरीगंगा नगरपालिका, कैलाली

(८०७७७४०२३००)

गौरीगंगा नगरपालिका , कैलाली

परिचय

१ **परिचय**

(क) पालिकाको परिचय - स्थानीय शासन पद्धतिसुदृढ गरी विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिकअभ्यास संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन गर्न यस पालिकाको स्थापना भएको हो।स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह–अस्तित्व र समन्वय प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीयसरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवाप्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ। यस पालिकामा ११ वडा रहेका छन् भने क्षेत्रफल २४४.४४ वर्ग किलोमिटर तथा राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार ६४५५८ जनसंख्या रहेको छ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य - लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि - यस पालिकाको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ। स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२।१०।१२ देखि २०८२।१०।१४ सम्म रहेको छ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि - लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ। लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा - लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ। आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति - पालिकाको आय - व्ययतर्फ गरी जम्मा रु. १ अर्ब ९० करोड ८ लाख ६९ हजार ४७ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ। सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु - लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची - २ मा संलग्न छ।

(ज) वित्तीय प्रतिवेदन - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७२ मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा दफा ७६(२) मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। पालिकाले महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्रलेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ। पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको आय र व्ययको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नअनुसार देखिएको छः

आर्थिक कारोबारको एकीकृत विवरण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

सि.नं	आयतर्फ			सि.नं	व्ययतर्फ		
	विवरण	रकम	रकम		विवरण	रकम	रकम
१	गत वर्षको जिम्मेवारी		६७८९२८७७	१	चालु खर्च		४५८८३७३३०
	क) संचितकोष	४५८८३७९८			क) पालिका चालु	२५२५९५२४४	
	ख) धरौटी	१४३७७१६९			ख) संघीय चालु	२०५८९००८६	
	ग) स्थानीयतह विविध खर्च खाता	५४४६१०३			ग) प्रदेशचालु	३५२०००	
	घ) स्थानीयतह विविध कोष खाता	१४५८८९०		२	पूँजीगतखर्च		१३३१६८६०२
	ङ) स्थानीय तह प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	७२६९१७			क) पालिका पूँजीगत	१०४८७०२४१	
२	राजस्व (आन्तरिक आय)		२१६७४०७५२		ख) संघीय सर्शत अनुदान	१०१७६८१८	
	क) आन्तरिकराजस्व	४०४८००२६			ग) संघीय समपूरक अनुदान	३४२६६६३	
	ख) राजस्व बाँडफाँड संघीय सरकार	१३५४४९८९९			घ) प्रदेश सर्शत अनुदान	६२६६६८२	
	ग) राजस्व बाँडफाँड प्रदेश सरकार	९१२८३९०			ङ) संघीयसमपूरक अनुदान	८४२८१९८	
	घ) राजस्व बाँडफाँड स्थानिय	३१६८२४३८		४	कोष तर्फ		२४०२३५०४
३	वित्तिय हस्तान्तरण संघ		३९९७५६९३३		क) धरौटीखर्च	७३९२३१३	
	क) वित्तिय समानीकरण अनुदान	१४२४११५२०			ख) स्थानीय तह विविध खर्च खाता	१४१४९८५९	
	ख) सशर्तअनुदान	२५३९१८७५०			ग) स्थानीयतह विविध कोष खाता	०	
	ग) समपूरक अनुदान	३४२६६६३			घ) स्थानीयतह प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	२४८१३३२	
४	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान		३१००४९५१	५	मौज्दात		८१८७८२५२
	क) वित्तिय समानीकरण अनुदान	१४८२९०००			क) संचितकोष	६२३९९५८५	
	ख) सशर्तअनुदान	६६२०६८२			ख) धरौटी	१४८५०१८३	
	ख) समपुरकअनुदान	९५५५२६९			ग) स्थानीयतह विविध खर्च खाता	१२२४००९	
५	कोष तर्फ		२१४९३०९२		घ) स्थानीयतह विविध	२९५८८९०	

					कोष खाता		
	क) धरौटीआय	७८६५३२७			ङ) स्थानीयतह प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	४४५५८५	
	ख) स्थानीयतह विविध खर्च खाता	९९२७७६५		६	अनुदानफिर्ता	३८९८०९१७	३८९८०९१७
	ग) स्थानीयतह विविध कोष खाता	१५०००००		७	अन्तरस्थानीय तहबाट प्राप्त		२८८४३१४८४
	घ) स्थानीयतह प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	२२०००००			क) सामाजिकसुरक्षा	२८०३११९१८	
६	अन्तरस्थानीय तहबाट प्राप्त		२८८४३१४८४		ख)स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	५८३२६२३	
	क) सामाजिक सुरक्षा	२८०३११९१८			ग)राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	१७५०८८३	
	ख)स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	५८३२६२३			घ) रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४०५००	
	ग)राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	१७५०८८३			ङ) आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	४९५५६०	
	घ) रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४०५००					
	ङ) आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	४९५५६०					
	जम्मा	१०२५३२००८८	१०२५३२००८८		जम्मा	१०२५३२००८८	१०२५३२००८८

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **वित्तीय विवरणको परीक्षण**

२.१ **वित्तीय विवरणको विश्लेषण -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६(२) मा स्थानीय तहले महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ।पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ। आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ। पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु.२८ करोड ३ लाख ११ हजार ९१८, स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रू. ५८ लाख ३२ हजार ६२२.५५, राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रमको रू. १७ लाख ५० हजार ८८३, रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रमको रू. ४० हजार ५०० र आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको रू. ४ लाख ९५ हजार ५६० समेत गरी रू. २८ करोड ८४ लाख ३१ हजार ४८३.५८सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन। जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन। तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

२.२

फरक हिसाब - यस पालिकालेसुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार यस वर्षको प्राप्ति रु.२८ करोड ३ लाख २६ हजार ८४०.३ र यस वर्षको भुक्तानी रु.२८ करोड ३ लाख २६ हजार ८४०.३ हजार फरक परेको छ। सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७० ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

विवरण	यसवर्षको प्राप्ति	यसवर्षको भुक्तानी
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	६६,८९,९५,७२८	६५,५०,१०,३५३.२१
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	९५,७४,२७,२११.६	९४,३४,४१,८३६.७६
फरक	२८,८४,३१,४८३.५८	२८,८४,३१,४८३.५८

२.३ **बैङ्कहिसाब विवरण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोबार, आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजस्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरणअनुसार लेखाङ्कन र बैङ्क हिसाब मिलान विवरण (म.ले.प.फा.नं.२१२) तयार गरी हिसाब भिडान समेत गर्नुपर्दछ। पालिकाले बैङ्क हिसाबमिलान विवरण तयार नगरेको कारण वर्षान्तमा स्रेस्ता र बैङ्क मौज्दात देहायअनुसार छ:

खाताको प्रकार	**श्रेस्ता अनुसारबाँकी रू.**	**बैंक अनुसारबाँकी रू.**	**फरक**
ग ३.१ स्थानीय तह धरौटी खाता	१,४८,५०,१८२.५०	१,४८,५०,१८२.५०	०
ग ४.१ स्थानीय तह सञ्चित कोष खाता	६,२३,९९,५८५.४४	६,२३,९९,५८५.४४	०
स्थानीय तह विविध खर्च खाता	१२,२४,००८.८५	१२,२४,००८.८५	०
स्थानीय तह विविध कोष खाता	२९,५८,८९०	२९,५८,८९०	०
स्थानीय तह प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	४,४५,५८४.८४	४,४५,५८४.८४	०
जम्मा	**८,१८,७८,२५१.६३**	**८,१८,७८,२५१.६३**	**०**

३ **अनुदान फिर्ता**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४५ अनुसार सङ्घीय सञ्चित कोषबाट स्थानीय तहमाप्राप्तभएको वित्तीय हस्तान्तरणको रकम मध्ये सम्बन्धित आर्थिक वर्ष भित्र खर्च नभई बाँकी रहेको शसर्त, विशेष र समपूरक अनुदान स्थानीय तहले सङ्घीय सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले पेश गरेको खर्चको फाँटवारी तथा अनुदान प्राप्ति विवरण हेर्दा निम्नानुसार रू. ३ करोड ८९ लाख ७८ हजार ९१७ संघ तथा प्रदेश अनुदानको रकम खर्च हुन नसकी सम्बन्धित तहको संचित कोषमा फिर्ता भएको छ।

अनुदान प्रदान गर्ने निकाय	अनुदानको प्रकार	प्राप्त रकम	खर्च रकम	फिर्ता गर्नुपर्ने	फिर्ता रकम
संघीय सरकार	शसर्त चालु	२२,९७,११,२५०	२०,५८,९०,०८५.६५	२,३८,२१,१६४.३५	२,३८,२१,१६४.३५
	शसर्त पुँजिगत	२,४२,०७,५००	१,०१,७६,८१८	१,४०,३०,६८२	१,४०,३०,६८२
	समपुरक	३४,२६,६६३	३४,२६,६६३	०.००	०.००
प्रदेश सरकार	शसर्त पुँजिगत	३,५४,०००	३,५४,०००	०.००	०.००
	विशेष चालु	६२,६६,६८२	६२,६६,६८२	०.००	०.००
	समपुरक पुँजिगत	९५,५५,२६९	८४,२८,१९८	११,२७,०७१	११,२७,०७१
जम्मा		**२७,३५,२१,३६४**	**२३,४५,४२,४४७**	**३,८९,७८,९१७**	**३,८९,७८,९१७**

४ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागू गरेको पाईएन। यस सम्बन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहायबमोजिम रहेका छन:

· पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाईएन, साथै पालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्वयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन,

· विषयगत क्षेत्रमा संचालन हुने कार्यक्रममा बैठक भत्ता, भ्रमण भत्ता, तालिम, गोष्ठीतर्फ बढी केन्द्रीत भई वितरणमुखी रहँदा पूँजीगतखर्च निर्माणमुखी रहेको पाईएन,

· वडा कार्यालयमा रहेका जिन्सी सामानको अभिलेख PAMS मा र पालिकाको मूल जिन्सी खातामा अध्यावधिक गरेको पाईएन,

· पालिकाले उद्धेश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरी निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख राखेको पाइएन,

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १३ वमोजिम आर्थिक वर्ष शुरु हुनुभन्दा पन्ध्र दिन अगावै पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको निर्माण सामाग्री मूल्य, ज्याला, भाडा तथा अन्य महशुलको स्थानीय न्युनतम दररेट तोक्नु पर्नेमा तोकेको पाईएन,

· अन्तर सरकारी वित्त व्यबस्थापन ऐन, २०७४ का दफा ३० को (३) बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहले बजेट कार्यान्यिनको वार्षिक समिक्षा गरी तत्सम्बन्धी विवरण प्रत्येक बर्षको कार्तिक मसान्तभित्र सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्थाको पालनागरेको पाईएन,

· ठेक्काहरुको विस्तृत विवरण देखिने गरी ठेक्का खाता (म.ले.प.फा.नं. ५०७) र कन्टिन्जेन्सी खाता राखेको पाईएन,

· सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा गरेको पाईएन,

· सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११७ अनुसार सार्वजनिक निकायले सम्पन्न भएको निर्माण कार्यको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन दिनुपर्नेमा कार्यस्वीकार प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन,

· सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन तथा नियमावली अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लेखित सेवाहरुको कार्यान्वयन स्थिति अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय गरेको पाईएन,

· स्थानीय सेवा ऐनबमोजिम सबै कर्मचारीलाई निजहरुले गर्नुपर्ने कामको कार्य विवरण बनाई लागु गरेको पाईएन,

· वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३ मा स्थानीय तहले नियमावलीको अनुसूची वमोजिम सडकहरु निर्माण, १०० मिटरसम्मको पुल, लिफ्ट सिँचाइ, सडक स्तरोन्नती लगायतका कार्यमा वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्ने र नगरेमा दफा ३५ वमोजिम रु. ५ लाखसम्म जरिवाना हुने व्यवस्था भएकोमा स्थानीय तह आफैले पालना नगरेको तथा पालना गराएको सम्वन्धी अभिलेख राखेको पाइएन,

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा स्थानीय तहले सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्नुपर्ने उल्लेख भएकोमा सोको अभिलेख राखेको पाईएन,

· स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा अधिकांश कामको निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको पाईएन,

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २७ बमोजिम स्थानीय तहले भू-जोखिम संवेदनशीलताका आधारमा जग्गाको उपयोग सम्बन्धी मापदण्ड तोक्नुपर्ने र त्यस्तो मापदण्डको अधीनमा रही तोकेको क्षेत्रमा मात्र भवन निर्माण गर्न स्वीकृति दिन सक्ने व्यवस्था भएकोमा सो अनुसार गरेको पाईएन,

· सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ मा रू. बीस लाख भन्दा बढिको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यवसायीले निर्माण सामाग्री, प्रयोग गरिने मेसिन, औजार वा प्लाण्ट लगायत निर्माण कार्यको पुर्ण प्रतिस्थापन हुने खर्चको बीमा गराउनु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले रू. २० लाख भन्दा बढिका निर्माण कार्यको नियमानुसार बीमा गराएको पाईएन,

तसर्थः आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी पालिकाको कार्य सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

५ आन्तरिक लेखापरीक्षण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ। आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा र जनशक्ति नभएको कारण पालिकाले यस वर्षको अन्तरसरकारी हस्तान्तरित कार्यक्रम बाहेकको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको छैन। कानुनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

६ सेवा प्रवाहको स्थिति

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ११ (२) मा पालिकाको काम कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था छ। पालिका तथा अन्तर्गतका ११ वडाहरुबाट यस बर्ष सम्पादित सेवा प्रवाहको स्थिति निम्नानुसार रहेको छ।

सि.नं.	विवरण	जम्मा
१	स्वीकृत घरनक्सा दर्ता पास	७३
	पञ्जिकरणतर्फ	**४६९८**
२	जन्मदर्ता	१७१२
३	मृत्युदर्ता	४२९
४	बसाईसराई दर्ता	१८२६
५	विवाह दर्ता	७११
६	सम्बन्धविच्छेद दर्ता	२०
	पूर्वाधार विकास सडक निर्माण	
७	कालोपत्रे सडक निर्माण	८ कि.मि.
८	सडक मर्मत	१६ कि.मि.
९	ग्राभेल सडक निर्माण	७ कि.मि.

पालिकाबाट यो वर्ष नागरिकता सिफारिस, घरबाटो सिफारिस, जन्म तथा मृत्यु दर्ता, नाता प्रमाणित, बसाईसराई, सम्बन्ध विच्छेद, विवाह दर्ता तथा अन्य विषयहरु सिफारिस गरेको भएतापनि सोको आर्थिक वर्ष खुल्नेगरी स्पष्ट अभिलेख प्राप्त हुँन सकेन। पालिकाले ऐन बमोजिम सोको अभिलेख व्यवस्थित गर्नु पर्दछ। पालिकाले वडा कार्यालयबाट सम्पादित सेवालाई सरल सहज र व्यवस्थित तुल्याउँदै सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ।

७ स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य

स्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन। स्थानीय तहका प्राथमिकीकरणका क्रियाकलापहरु सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको सङ्कलन र अभिलेख राख्ने कार्य गर्नुपर्दछ।

८ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ।

९ **बजेट सीमा निर्धारण समिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ। उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कूल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्रथमिकिकरण, विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरु फाल्गुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ।

१० **बजेट पेश, पारित र अख्तियारी**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाको उपप्रमुखले मिति २०८१।३।१० मा रू. ९५ करोड४५ लाख७९ हजार को बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट मिति २०८१।३।१० मा पारित भएको छ। यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०८१।४।१५ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न गरिसक्ने गरी बजेट, कार्यक्रम र योजना व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ।

११ **योजना प्राथमिकीकरण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ। स्थानीय तहले योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची - ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पादनमूलकरोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दिगो र वातावरण संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकताको आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष निम्नअनुसार वडागत र पालिकास्तरका कुल १०९ योजनामा वजेट विनियोजन गरेको छ।

क्र. सं.	योजना सङ्ख्या	रु.२० लाखमाथिका योजना सङ्ख्या	रु. ५ लाखदेखि २०लाख सम्मका योजना सङ्ख्या	रु. ५ लाख भन्दा कमका योजना सङ्ख्या
१.	१७६	१३	५४	१०९

उपर्युक्त विवरण अनुसार पालिकाले साना र वितरणमुखी योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ। जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट दीर्घकालिन प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिका खर्चमा वृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत कमि आउन सक्ने हुन्छ। पालिकाले वस्तुनिष्ठ तवरले योजना छनौट र प्राथिमिकीकरण गरी प्रभावकारी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ।

१२ आवधिक योजना

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम पालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विकासका लागि आवधिक योजना बनाई लागू गर्नेमा यस पालिकाले आवधिक योजना तयार गरेको छैन। आवधिक योजना नहुँदा पालिकाले वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्दा आवधिक योजनाका दीर्घकालीन विषयलाई भन्दा सालवसाली विषयहरुलाई समावेश गरेको देखिन्छ। स्थानीय तहको समग्र विकासका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ।

१३ मध्यमकालीन खर्चसंरचना

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ मा तीनै तहको सरकारले बजेट तर्जुमा गर्दा आगामी तीन आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालिन खर्चको संरचना तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले आ.व. २०८१।८२ को बजेट तर्जुमाको बखत मध्यमकालिन खर्च संरचनामा तयार गरेको छैन। मध्यमकालिन खर्च संरचनामा तयार नगर्दा आवधिक योजना र वार्षिक बजेट बिच तादम्यता देखिदैन। पालिकाले आवधिक योजना र वार्षिक बजेटबिच तादम्यता कायम गरी बजेटलाई नतिजामूलक बनाउन मध्यमकालिन खर्च संरचाना तयार गरी कार्यान्वियन गर्नु पर्दछ।

१४ खर्च बिश्लेषण

पालिकाले यसवर्ष कुल आन्तिरक आयबाट रु.४ करोड ४ लाख ८० हजार,राजस्व बाँडफाँड र अनुदानबाट रु.६० करोड ७० लाख २२ हजार समेत रु.६४ करोड ७५ लाख २ हजार आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रु.४५ करोड ८८ लाख ३७ हजार र पूँजिगत तर्फ रु.१३ करोड ३१ लाख ६८ हजारसमेत रु.५९ करोड २० लाख ५ हजार खर्च भएको छ। खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा ६.८४ प्रतिशत रहेको छ। यसवर्ष पदाधिकारी सुविधामा रु.१ करोड १२ लाख २२ हजार ४५० खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको २७.७२ प्रतिशत रहेको छ। पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ७७.५० प्रतिशत चालु र २२.५० प्रतिशतमात्र पूँजिगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ। यसबाट पालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्यून खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ। प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिकरुपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ।

१५ त्रैमासिक पूँजीगत खर्च

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण वनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पूँजीगत खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छ।

बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च (हजारमा)				आषाढ महिनाको खर्च
		प्रथम	दोस्रो	तेश्रो	चौथो	
पुँजीगत खर्चतर्फ	१३३१६९	७०६	१४२९८	४००९६	७८०६९	४१३३६
प्रतिशत	१००.००	०.५३	१०.७४	३०.११	५८.६२	३१.०४

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार वार्षिक रु. १३ करोड ३१ लाख ६९ हजार निकासा भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा ०.५३ प्रतिशत, दोस्रो त्रैमासिकमा १०.७४ प्रतिशत, तेस्रो त्रैमासिकमा रु. ३०.११ प्रतिशत र चौथो त्रैमासिकमा ५८.६२ प्रतिशत खर्च गरेको देखिएको छ। यसरी नै आषाढ महिनामा मात्र रु.४ करोड १३ लाख ३६ हजार (३१.०४ प्रतिशत) खर्च देखिनुले आषाढमा खर्चको चाप बढेको देखिएकाले सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन। स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार त्रैमासिक रुपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वियन गरिनुपर्दछ। वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप आषाढमा बढी खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

१६ क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति

स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। पालिकाको आ.व. २०८१।८२ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ।

क्र.स	क्षेत्र	बजेट (हजारमा)	खर्च (हजारमा)	खर्च प्रतिशत
१	आर्थिक विकास	४७१८४	२४१४४	४.०८
२	पूर्वाधार विकास	१८५२२५	११५३०३	१९.४८
३	सामाजिक विकास	३२८९८३	२९०६७९	४९.१०
४	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन	२४६३४	२००४९	३.३९
५	कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक	१६३६९१	१४१८३१	२३.९६
जम्मा		७४४३१७	५९२००६	१००

उपर्युक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी सामाजिक विकासमा ४९.१० प्रतिशत र संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनमा सबै भन्दा घटीमा ३.३९ प्रतिशत रहेको छ।

१७ रकमान्तर

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ अनुसार कार्यपालिकाले स्वीकृत बजेटको सीमामा रहि कुनै शीर्षकबाट पूँजीगत शीर्षकमा पच्चीस प्रतिशतमा नवढाई रकमान्तर गर्न सक्ने व्यवस्था छ। त्यस्तैआर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उतरदायित्व ऐन, २०७६ कोदफा २० मा कुनै एक अनुदानसंकेत अन्तर्गतको बजेट उपशीर्षकमा अपुग भएमा सोही शीर्षकमा तोकिएको एक वा एक भन्दा वढी अनुदान संकेत अन्तर्गतको उपशीर्षकमा बचत हुने रकम मध्येबाट विनियोजन ऐनमा तोकिएको सीमा भित्र रही रकमान्तर गर्न सकिने व्यवस्था छ। पालिकाको विनियोजन ऐनमा रकमान्तरको प्रावधान रहेको छैन। कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम ५० कार्यक्रम घटाई ५३ कार्यक्रममा बढाएर विभिन्न शीर्षकमा कुल रु.३ करोड ४४ लाख रकमान्तर गरी अधिकांश शीर्षकबाट शतप्रतिशत सम्म रकमान्तर गरी खर्च गरेको छ। पालिकाले विनियोजन ऐनमा व्यवस्था नगरी एक शीर्षकबाट रकमान्तर गरी खर्च गर्नु मनासिव देखिएन यसमा सुधार गर्नु पर्दछ। यसका केही उदाहरण :

सि.नं.	योजना	बजेट रु.	नयाँ प्रस्तावित योजना	रकम रु.
१	योजनाको टेण्डरबाट मौज्दात रकम	१०,९००,०००.००	नगरपालिकाको साँझेदारीमा विद्यालय भवन निर्माण	१०,९००,०००.००
२	पुर्वाधारको ल्याब सामाग्री खरिद	५००,०००.००	लिक्मा मेला लाग्ने ठाउँमा तटबन्धन निर्माण, वडा-०८	५००,०००.००
३	अधुरो योजनाको भुक्तानीबाट मौज्दात रकम	२,५३२,०००.००	चमरैया ताल मर्मत संम्भार तथा आवश्यक संरचना निर्माण, वडा-११	१,०००,०००.००
			चनौरा शिव टोलमा काठे पुल निर्माण, वडा-०१	२५०,०००.००
			रण बहादुर ताडीको घरदेखी उत्तर कटैनी खोलामा तटबन्धन निर्माण, वडा-०७	५००,०००.००
			बालमैत्री वडा घोषणाका लागी आवश्यक संरचना मर्मत संम्भार तथा निर्माण, वडा-१०	२८२,०००.००
			वडाको सभाहल मर्मत, वडा-०४	५००,०००.००
४	बढीमालिका ग्रामीण विद्युत सहकारी संस्थाकालागि सफ्टवेयर खरिद	१००,०००.००	बढीमालिका ग्रामीण विद्युत सहकारी संस्थाकालागि फर्निचर खरिद	१००,०००.००
५	वडा कार्यालयमा ह्याण्ड पम्प जडान	१००,०००.००	आधारभुत स्वास्थ्य कार्यालयमा प्यानल सेट जडान	१००,०००.००
६	वडका विभिन्न स्थानमा ग्राभेलका लागि ईन्धन खर्च	५००,०००.००	वडाका विभिन्न स्थानमा सडक ग्राभेल तथा सिद्धराज पन्तको घर नजिक भत्किएको बाटोमा ढुंगाको वाल निर्माण	५००,०००.००
७	कर्मचारीको पेशागत क्षमता अभिवृद्धी सम्बन्धी तालिम	२,०००,०००.००	ईन्धन तथा पत्रपत्रिका	२,०००,०००.००
जम्मा		१६,६३२,०००.००	जम्मा	१६,६३२,०००.००

१८ **गत वर्षको भुक्तानी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(२) मा चालु आर्थिक वर्षको विनियोजित बजेटले नखाम्ने तथा बढी खर्च हुने गरी दायित्व सिर्जना गर्न नहुने व्यवस्था छ। सोही नियमावलीको नियम ३९(१३) मा चालु वर्षको बजेटले नखामेको खर्च व्यहोर्नुपर्ने उचित आधार र पर्याप्त कारण भएमा सम्बन्धित कार्यालयले संलग्न बिल भरपाई बमोजिमको रकम आगामी आर्थिक वर्षमा भुक्तानी दिने गरी महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत ढाँचामा "भुक्तानी दिन बाँकी विवरण" तयार गरी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको सात दिनभित्र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्रमाणित गराई तालुक कार्यालय, सम्बन्धित मन्त्रालय, कोलेनिका तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार गत आर्थिक वर्षमा रु. ४,५८,८३,७९८.४९ सञ्चित कोष मौज्दात बाँकी रही यस आर्थिक वर्षमा अल्या गरेको देखिन्छ। तर गत वर्ष भुक्तानी हुन नसकी रु. ४,५३,८०,७३५.०० रकमलाई "भुक्तानी हुन बाँकी" शीर्षकमा व्यवस्था गरी यस वर्ष भुक्तानी गरेको छ। यसरी स्रोतको सुनिश्चितता विना दायित्व सिर्जना हुने गरी आयोजना तथा कार्यक्रममा रकम विनियोजन तथा दायित्व सिर्जना गरिएको कार्यबाट पालिकाले बजेट अनुशासन पालना गरेको देखिँदैन। साथै, उक्त दायित्व सिर्जना भएको अवस्थामा नियमावलीमा उल्लिखित व्यवस्था अनुसार कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्रमाणित गराई महालेखापरीक्षकको कार्यालयमा पठाएको पनि देखिएन। सिद्धान्ततः बजेट एक आर्थिक वर्षका लागि बनाइने भएकाले आगामी आर्थिक वर्षमा भुक्तानी हुने गरी दायित्व सिर्जना गर्नु उपयुक्त हुँदैन। पालिकाले यस सम्बन्धमा आवश्यक सुधार गर्नुपर्दछ।

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण	विवरण	भुक्तानी पाउनेको नाम	भुक्तानी दिन बाँकी रु.	भुक्तानी बाँकी रहनुको कारण
	बजेट उपशिर्षक : नगरपालिका पुँजिगत (सडक कालोपत्रे/भवन निर्माण)			**३३,१७५,५००.००**	
१	वडा कार्यालय जाने सडक कालोपत्रे-४ [२०७८-७९]	सडक कालोपत्रे	एन.के.पि. कन्स्ट्रक्सन	१,८५३,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
२	तालबन्द सडक कालोपत्रे वडा नं.-७ (संघिय सशर्त पुँजिगत -अधुरो) [२०७८-७९]	सडक कालोपत्रे	एन.के.पि. कन्स्ट्रक्सन	१,८८६,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
३	बढैपुर शिविर सडक कालोपत्रे वडा-८ [२०७८-७९]	सडक कालोपत्रे	एन.के.पि. कन्स्ट्रक्सन	१,७०५,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
४	सुन्दरपुर हुदै भैसासुर जबलपुर जाने सडक कालोपत्रे वडा नं.-११ [२०७८-७९]	सडक कालोपत्रे	एन.के.पि. कन्स्ट्रक्सन	२,३१४,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
५	गोप्का सडक कालोपत्रे वडा-१ [२०७९-८०]	सडक कालोपत्रे	यु.एम.कन्स्ट्रक्सन	२,२७३,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
६	श्री जनप्रिय मा.वि.को ३ तले विद्यालय भवन निर्माण, वडा-८ लिक्मा (प्रदेश समपुरक अनुदान-क्रमागत) [२०७९-८०]	भवन निर्माण	अशु-खसड-विष्णु जे.भी.	३,२२५,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
७	राजीपुर बुद्धि भुषालको घरदेखि खुरखुरिया हुदै गदरियासम्म जोडने सडक कालोपत्रे, वडा-४ (संघीय सशर्त /प्रदेश समपुरक/वडा) [२०८०-८१]	सडक कालोपत्रे	हरिगंगा निर्माण सेवा	४,८९५,५००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
८	सालघारी शिविर देखि पुर्वि जिरायत हुदै बालुवाटारसम्म सडक कालोपत्रे, वडा-५ (प्रदेश समपुरक) [२०८०-८१]	सडक कालोपत्रे	हरिगंगा निर्माण सेवा	२,०९४,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
९	मोया राम वि.क.को घरदेखि दक्षिण विद्युत घरसम्म सडक कालोपत्रे, वडा-६ [२०८०-८१]	सडक कालोपत्रे	कडेल सुपर कन्स्ट्रक्सन	१,८०७,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न

					हुन नसकेको
१०	कैलाशपुर सुरज धामीको घर देखि दक्षिण सडक कालोपत्रे, वडा-७ [२०८०-८१]	सडक कालोपत्रे	तुलसी देवी कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.	२,५१४,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
११	बेतहनी देखि चमारीपुर जोड्ने सडक कालोपत्रे, वडा-८ [२०८०-८१]	सडक कालोपत्रे	तुलसी देवी कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.	१,९४२,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
१२	महादेवा मा.वि. देखि शंकर प्रा.वि.को गेट सम्म सडक कालोपत्रे, वडा-९ [२०८०-८१]	सडक कालोपत्रे	रघुबंशी निर्माण सेवा	७७७,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
१३	चुल्लु राम चौधरीको घर देखि भिम प्रशाद उप्रेतिको घर सम्म सडक कालोपत्रे, वडा-१० [२०८०-८१]	सडक कालोपत्रे	एस.पि. कन्स्ट्रक्सन	२,६६८,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
१४	कैलाली जिल्लाको गौरीगंगा न.पा.मसुरियादेखी डम्मारीपुरसम्म नाली सहितको सडक कालोपत्रे र चन्द्र खातीको घरको कल्भर्टदेखी उत्तर मुल सडक (कृषि सडक) कालोपत्रे, वडा-११ (संघीय सशर्त/वडा) [२०८०-८१]	सडक कालोपत्रे	हरिगंगा निर्माण सेवा	३,२२२,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
.	**बजेट उपशिर्षक : कार्यालयको प्रशासनिक पुँजिगत खर्च**			**८,१२९,६००.००**	
१	आ.व.२०८०-८१ मा सडक बोर्ड नेपालबाट स्वीकृत योजनाहरुको भुक्तानीको लागी विनियोजित रकम (साँझेदारी : नगरपालिका-३०%/सडक बोर्ड-७०%)	सडक स्तरोन्नती	विभिन्न निर्माण व्यवसायी	२,३५७,१००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
२	नवनिर्मित प्रशासकिय भवनमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतको कार्यकक्षामा ईन्टेरियर डिजाईन (फल्स सिलिङ्ग, पार्केटिङ्ग, वाल याक, टि-टेबल निर्माण)	ईन्टेरियर डेकोरेशन	चन्द फर्निचर उद्योग घोडाघोडी न.पा.-१ सुख्खड	१,०००,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
३	नवनिर्मित प्रशासकिय भवनमा नगर उप-प्रमुख कार्यकक्षा र न्यायिक समिति ईजलासमा ईन्टेरियर डिजाईन (फल्स सिलिङ्ग, पार्केटिङ्ग, वाल याक, टि-टेबल निर्माण)	ईन्टेरियर डेकोरेशन	-	१,०००,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
४	नवनिर्मित प्रशासकिय भवनमा नगर प्रमुखको कार्यकक्षामा ईन्टेरियर डिजाईन (फल्स सिलिङ्ग, पार्केटिङ्ग, वाल याक, टि-टेबल निर्माण)	ईन्टेरियर डेकोरेशन	के.बि.एण्ड डि.टि. सपलायर्स घोडाघोडी न.पा-१	१,०००,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न

					हुन नसकेको
५	दमकल खरिद (कैलारी गाउँपालिकासँगको साँझेदारीमा)	दमकल खरिद	नेशनल फायर सेफ प्रा.लि. बालकोट भक्तपुर	२,७७२,५००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
बजेट उपशिर्षक : उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वय हुने योजनाहरु				**३,४६१,०००.००**	
१	मटकौना पिपल चौतारा नजिक आर्टिजन धारा निर्माण, वडा-७		उपभोक्ता समिति	५००,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
२	सामुदायिक वन, साँझेदारी वन र वडा कार्यालयको सहकार्यमा प्रतिक्षालय निर्माण, वडा-९		उपभोक्ता समिति	३००,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
३	सालघारी शिविरमा सिंचाई बोरिङ्ग र लालिगुँरास टोलमा आर्टिजन धारा निर्माण, वडा-५		उपभोक्ता समिति	२४२,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
४	वडा कार्यालय परिसरमा सि.सि. क्यामेरा जडान, वडा-७		उपभोक्ता समिति	२००,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
५	जहरी कटानको कटैनी नदीमा तटबन्धन निर्माण, वडा-११		उपभोक्ता समिति	३५०,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
६	आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रमा मोटर सहित खानेपानी नल जडान, वडा-११		उपभोक्ता समिति	५०,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
७	वडाभरि विभिन्न स्थानमा विद्युतिय पोल खरिद तथा जडान, वडा-८	विद्युतिय पोल खरिद तथा जडान	किसोर निर्माण सेवा	२१५,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
८	वडाका विभिन्न स्थानमा खानेपानी धारा जडान, वडा-१ (५० प्रतिशत अनुदानमा)		उपभोक्ता समिति	२०४,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न

					हुन नसकेको
९	मालिका मा.वि.को.१२ कोठामा फलसिलिङ्ग र ४ वटा कोठामा जस्ता पता लगाउने कार्य (साझेदारीमा)	मालिका मा.वि.मा फलसिलिङ्ग निर्माण कार्य	विद्यालय व्यवस्थापन समिति	४५०,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
१०	जनजागृत मा.वि. झिलको ३ कोठे भवन निर्माण, वडा-३ (विल्ड अनसँग साँझेदारीमा-नगर समपुरक)		विद्यालय व्यवस्थापन समिति	८००,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
११	मोहन्याल मन्दिरको पूर्वपट्टि पहल विक्रम चन्दको घर जाने बाटोमा चेक ड्याम निर्माण	चेक ड्याम निर्माण कार्य	प्रान्जल निर्माण सेवा गौरीगंगा न.पा-३ कैलाली	१५०,०००.००	चालु आ.व. सम्म काम सम्पन्न हुन नसकेको
बजेट उपशिर्षक : नगरपालिका चालु				**६१४,६३५.००**	
१	पशुपंन्छी खोप कार्यक्रम	कार्यक्रम भइरहेको	खोप सहजकर्ता	३१,२००.००	खोप लागउन लामो समय लाग्ने भएकोले
२	पत्रपत्रिका. छपाई तथा सुचना प्रकाशन खर्च	टेण्डरको सुचना प्रकाशन	डोटी मिडिया प्रा.लि. गोदावरी न.पा.-४	८२,२६४.००	गत आ.व.मा बजेट अपुग भएकोले
३	पत्रपत्रिका. छपाई तथा सुचना प्रकाशन खर्च	टेण्डरको सुचना प्रकाशन	अत्तरिया मिडिया प्रा.लि. अत्तरिया कैलाली	४६,९६८.००	गत आ.व.मा बजेट अपुग भएकोले
४	पत्रपत्रिका. छपाई तथा सुचना प्रकाशन खर्च	टेण्डरको सुचना प्रकाशन	लता विज्ञापन सेवा धनगढि -३ कैलाली	२४,४०८.००	गत आ.व.मा बजेट अपुग भएकोले
५	पत्रपत्रिका. छपाई तथा सुचना प्रकाशन खर्च	टेण्डरको सुचना प्रकाशन	अपि विज्ञापन एजेन्सी भिमदत्त नं.पा.-२ कञ्चनपुर	१६८,०८७.००	गत आ.व.मा बजेट अपुग भएकोले
६	पत्रपत्रिका. छपाई तथा सुचना प्रकाशन खर्च	टेण्डरको सुचना प्रकाशन	चुरे मिडिया प्रा.लि.धनगढी-४ कैलाली	१४७,४६५.००	गत आ.व.मा बजेट अपुग भएकोले
७	मसलन्द तथा अन्य कार्यालय सञ्चालन	छपाई गरेको		११४,२४३.००	गत आ.व.मा बजेट अपुग भएकोले
कुल जम्मा रकम				**४५,३८०,७३५.००**	

१९ प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ। पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ६३ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधि सम्म ४६ जना स्थायी र ६ जना करार मार्फत पदपूर्ती भएको देखिन्छ। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका प्रशासन तथा प्राविधिक तर्फ गरी ११ पदहरु रिक्त रहेका छन्। दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर परेको स्थिति छ। रिक्त पदहरु यथाशक्य छिटो पूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

२० सार्वजनिक सुनुवाई

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, दिगो र भरपर्दो वनाउन कार्यक्रमको सामाजिक परीक्षण अन्तर्गत सार्वजनिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाको यस वर्ष सार्वजनिक सुनुवाई गरेको पाइएन। तोकिए बमोजिम सार्वजनिक परीक्षण गरी पालिकाबाट हुने आर्थिक कारोबारमा जवाफदेहिता र पारदर्शिताको प्रवर्द्धन गर्नु पर्दछ।

२१ स्थानीय तह सस्थागत क्षमता स्वमूल्याकन LISA रिपोर्ट

स्थानीय तहको कार्य प्रकृया र उपलव्धीहरुको बारेमा लेखाजोखा गरी सवल र दुर्वल पक्षहरुको पहिचान गरी शासकीय क्षमता, आर्थिक व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह लगायत विभिन्न १० विषय क्षेत्रहरुमा आधारित सुचकहरुको मूल्याङ्कन गरी प्रतिस्पर्धात्मक सुधार गर्ने उद्वेश्यले संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले निर्माण गरेको कार्यविधिको आधारमा स्थानीय तहहरुले आफ्नो संस्थागत क्षमता मूल्याङ्कन गर्ने गरिएको छ। यो वर्षको मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा यस पालिकाले पुर्णाङ्क १०० मा ८४.२५ अंङ्क प्राप्त गरेको विवरण प्राप्त भएको छ। तसर्थ पालिकाले संस्थागत क्षमतामा सुधार ल्याउन ध्यान जानु जरुरी देखिन्छ।

२२ न्यायिक समिति

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ। समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन ७ वटा विवाद बाँकी रहेकोमा यस वर्ष ८ वटा विवाद दर्ता भएकोमा यस वर्ष कुनै पनि विवाद फर्स्यौट नभई १५ वटा विवाद फर्स्यौट हुँन बाँकी रहेको छ। न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ।

२३ सहकारी नियमन

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिनाको ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र ६४ वटा सहकारी संस्था रहेका छन्। पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरु मध्ये ७ वटा निष्कृष्य, २७ वटा सहकारी संस्थाले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) बाट सहकारी संस्थाहरुले विवरण दाखिला गरेको पाइयो भने बाँकी ३० वटा सहकारी संस्थाले विवरण दाखिला गरेको पाइएन। त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन। जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन। तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ।

२४ कानून निर्माण र सञ्चालन स्थिति

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वियनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ। जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट नमूना कानूनहरु बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले

हालसम्म १७ वटा ऐन, ५ वटा नियमावली, ४८ वटा कार्यविधि र ७६ वटा कार्यविधि गरी १४६ वटा कानुन निर्माण गरी कार्यान्यनमा ल्याएको छ। पालिकाले कानूनहरु निर्माण गरी सभा/कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरि उक्त कानूनहरु राजपत्रमा प्रकाशन गरी कार्यान्वयन गर्ने र नमुना कानून अनुसार सबै कानुन तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ।

२५ **आर्थिक सहायता**

पालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गरी तथा बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नु पर्दछ। पालिकाले मापदण्ड र कार्यविधि तयार नगरी विभिन्न विभिन्न व्यक्तिहरुलाई रू. १५ लाख ६४ हजार ५०० आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ। उक्त रकम पालिकाको कुल आन्तरिक आय रु. ४,०४,८०,०२५.५६ को ३.८६ प्रतिशत हुन आउँछ। पालिकाले आफ्नो आन्तरिक आय संकलनको अवस्थालाई समेत ध्यान दिई निश्चित विधि र मापदण्ड वेगर आर्थिक सहायता वितरण गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनु पर्दछ।

२६ **विविध तथा सभा संञ्चालन खर्च**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष विविधतर्फ (खाजा, खाना, अतिथी सत्कार तथा सभा सञ्चालन) तर्फ रू. २८ लाख २१ हजार ५०६ खर्च गरेको छ। उक्त खर्च पालिकाको आन्तरिक आय रू. ४ करोड ४ लाख ८० हजारको ६.९७ प्रतिशत हुन आउँछ। यस प्रकारको खर्चमा आन्तरिक आयलाई समेत ध्यान दिई मितव्ययीरुपमा खर्च गर्ने व्यवस्था हुनु पर्दछ।

२७ **इन्धन खर्च**

अर्थ मन्त्रालयबाट जारी कार्य संचालन निर्देशिका, २०८१ मा प्रति कर्मचारी मासिक १० लिटर सम्म इन्धन उपलव्ध गर्न सकिने व्यवस्था छ। यस वर्ष इन्धनमा कार्यालय प्रयोजनमा रू. ३९,३०,२७३।००, इन्धन (पदाधिकारी)मा रू. २०,२०,४६३।०० र इन्धन-अन्य प्रयोजनमा रू. १२,३३,४८५।०० गरी रू. ७१,८४,२२१।०० खर्च भएको देखिन्छ। पदाधिकारी, कर्मचारी तथा सार्वजनिक निर्माणमा खपत भएको इन्धन उपयोगको विवरण खुल्ने अद्यावधिक अभिलेख समेत राखेको पाइएन। इन्धन खर्चलाई प्रयोग गर्ने व्यक्ति र सवारी साधन समेत खुल्ने गरी Public Asset Management System (PAMS) मा प्रविष्टि गरी इन्धन खर्चको अभिलेखाङ्कनलाई व्यवस्थित बनाउनुका साथै यस्ता खर्चमा मितव्ययीता अपनाउनु पर्दछ।

२८ **भ्रमण खर्च अभिलेख**

भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम २१ मा भ्रमणमा खटिने पदाधिकारी वा कर्मचारीले भ्रमण प्रारम्भ गरेपछि सम्वन्धित कार्यालयले भ्रमण आदेश नम्बर, भ्रमणमा खटिनेको नाम र दर्जा , खटिएको स्थान, मिति समेत खुल्ने स्थान र बस, जिपको टिकटसमेत टाँस गरी अनुसूची ६ बमोजिमको ढाँचामा कार्यालय प्रमुखबाट प्रमाणित गरी भ्रमण अभिलेख राख्नुपर्ने र भ्रमणमा खटाउने पदाधिकारीले विश्वसनीय आधार र प्रमाण स्थापित हुने गरी आवश्यकता अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको व्यवस्था समेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष भ्रमण खर्च, विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च र अन्य भ्रमण खर्चमा गरी कुल रू. २४ लाख ९९ हजार खर्च गरेकोमा भ्रमण अभिलेख खाता प्रमाणित, कोष प्रमाणित, बस वा माईक्रो बसको टिकट, र अनुगमन प्रतिवेदन राखेको पाईएन। जसले गर्दा अनुगमन तथा भ्रमणको सहि सदुपयोग भएको छ भन्ने आधार रहेन। भ्रमण पश्चात अनिवार्य रुपमा कामको जिम्मेवारी र व्यहोरा खुलेको अनुगमन प्रतिवेदन राख्ने व्यवस्था समेत गरी नियमावलीको व्यवस्था पालना गरिनुपर्दछ।

२९ **सवारी साधन मर्मत**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९६ मा मालसामान मर्मत गराउदा सार्वजनिक निकायले आफ्नै मर्मत केन्द्र वा वर्कसप भएको अवस्थामा आफ्नै मर्मत केन्द्र तथा वर्कसपबाट गराउनु पर्ने र नभएको अवस्थामा यस नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम लागत अनुमान तयार गरी नियमावलीमा भएको प्रावधान अनुशरण गरी खरिद गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले सवारी साधन मर्मत गराउदा आफ्नो मर्मत केन्द्र नभएको अवस्थामा नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुरुप लागत अनुमान स्वीकृत गराई खुला र प्रतिस्पर्धात्मक मुल्यमा मर्मत सेवा खरिद गर्नु पर्नेमा ३ चार पाङ्ग्रे, २ वटा टिप्पर, १ रोडरोलर, १ ट्याक्टर, १ जे.सि.बि. जेसिवि, १ दमकल र ४९ वटा मोटरसाइकल/स्कुटर मर्मत वापत सोझै खरिद गरी रू. ११,४२,१८३।०० लाख भुक्तानी गरेको छ। तसर्थ पालिकाले खरिदमा प्रतिस्पर्धा कायम हुने गरी मितव्यायि तरिकाले मर्मत खर्च गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

३० **विपद् व्यवस्थापन**

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७(१) मा गाउँकार्यपालिकाको अध्यक्ष वा नगरकार्यपालिकाको प्रमुखको अध्यक्षतामा स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उक्त समिति गठन गरेको भए पनि ऐनमा उल्लेखित व्यवस्था बमोजिमका कार्यहरु गरेको देखिएन। ऐनमा उल्लेख भए बमोजिम समितिलाई सक्रिय बनाउनुपर्दछ।

३१ **प्राविधिक बिल र कार्य सम्पन्न**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। उपभोक्ता समितिहरुबाट सञ्चालित योजनाको ठेक्का बिलहरुमा लागत अनुमान र वास्तविक कामको मूल्याङ्कनमा बरावर परिमाण र रकम उल्लेख भएको देखिन्छ। लागत अनुमान बरावर नै मूल्याङ्कन भएको देखिएकाले वास्तविक काम कति भएको हो भन्ने सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था देखिएन। प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति र कार्य सम्पन्न भएको मिति लगायतका इन्जिनियरिङ नर्म्स अनुसार बिलमा खुलाउनुपर्ने तथ्याङ्क उल्लेख गरेको पाईएन। यसले गर्दा कुन काम कहिले सम्पन्न गर्नुपर्ने र तोकिएको अवधिमा सम्पन्न भए/नभएको विषयमा एकिन हुन नसकिएको हुँदा इन्जिनियरिङ नर्म्स अनुसारको उपभोक्ता समितिको बिल बनाउँदा नापजाँचलाई वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित बनाउनुपर्दछ।

३२ **वार्षिक खरिद योजना/गुरुयोजना**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक रु. १० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरुयोजना तयार गर्नुपर्ने नियम ८ ले वार्षिक रु. १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खारिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रु. १३,३१,६८,६०२।०० पूँजीगत खर्च/खरिद निर्माण कार्य गरेको छ। पालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना र गुरुयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो। अतः पालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ।

३३ **आन्तरिक आय तर्फ**

३३.१ **आन्तरिक आय -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
३६,८५,३८,२६३.६५	४,०४,८०,०२५.५६	१०.९८

उपर्युक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा १०.९८ प्रतिशत मात्र रहेको छ। त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय वृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

३३.२ **विगत तीन वर्षको आन्तरिक आयको अवस्था -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ। तीन वर्षको आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ।

आ.व.	आय अनुमान	संकलित रकम	प्रतिशत
२०७९/८०	२,३४,५०,०००	१,८९,६९,३९८.७५	८०.८९
२०८०/८१	३,३९,७०,०००	३,६४,३८,४९०.८१	१०७.२७
२०८१/८२	४,५७,२६,०००	४,०४,८०,०२५.५६	८८.५३

उपर्युक्त विवरण अनुसार आ.व. २०७९/८० मा रु. २ करोड ३४ लाख ५० हजार आन्तरिक आय अनुमान गरिएकोमा रु.१ करोड ८९ लाख ६९ हजार (८०.८९ प्रतिशत), आ.व. २०८०/८१ मा रु.३ करोड ३९ लाख ७० हजार आय अनुमान गरिएकोमा रु.३ करोड ६४ लाख ३८ हजार (१०७.२७ प्रतिशत) र आ.व. २०८१/८२ मा रु. ४ करोड ५७ लाख २६ हजार आय अनुमान गरिएकोमारु.४ करोड ४ लाख ८० हजार (८८.५३ प्रतिशत) आय प्राप्त भएको छ। पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको विवरण अद्यावधिक गर्नुको साथै पालिका भित्रका सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारहरुलाई करको दायारामा ल्याई आन्तरिक आय वृद्धि गर्ने तर्फ जोड दिनुपर्दछ।

३३.३ **व्यवसाय कर** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर, व्यवसायले भुक्तानी गर्ने र व्यवसायी कर वापत रु.२ लाख ५६ हजार कर सङ्कलन गरेकोमा पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरुको अभिलेख अध्यावधिक गरेको छैन। जसबाट पालिकाले सङ्कलन गरेको व्यवसाय कर यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था छैन। तसर्थ पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ।

३३.४ **सवारी कर** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ मा पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका सवारीमा तोकिए बमोजिम सवारी दर्ता तथा वार्षिक सवारी कर र आफ्नो क्षेत्रमा आउने सबै प्रकारको सवारीमा तोकिए बमोजिम सवारी कर उठाउने उल्लेख छ। सम्वन्धित निकायसँग समन्वय गरी हरेक वर्ष दर्ता हुने सवारीको अभिलेख राखि कर असूलीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ सम्वन्धित निकायको ध्यान जानुपर्दछ।

३३.५ **विज्ञापन कर** - नेपालको संविधानको अनुसूची ९ को बुँदा नं. ४ मा विज्ञापन करको अधिकार क्षेत्र स्थानीय तहलाई तोकिएको छ। सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८१ को दफा ५ मा विज्ञापन कर लगाउन र उठाउन पाइने अधिकार स्थानीय तहलाई दिइएको छ। सामाजिक संजाल मार्फत हुने विज्ञापनलाई कानूनको दायरामा ल्याउन सकेको देखिएन। पालिकाको आर्थिक ऐन, २०८१ मा होर्डिङ्ग वोर्ड, ब्यानर तथा माईकिङ् मार्फत गरिने विज्ञापनलाई मात्र कर लगाउने व्याख्या गरिएको भए पनि यो वर्ष विज्ञापन कर असुल गरेको देखिएन। विद्युतीय प्लेटफर्म मार्फत गरिने विज्ञापनहरुलाई समेतलाई आर्थिक ऐनले समेटी उपयुक्त प्रणालीको विकास गरी करको दायरा फराकिलो बनाउनु पर्दछ।

३३.६ **प्रदेश कानूनको कार्यान्वयन** - अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ३ मा स्थानीय तहले स्थानीय कानून बमोजिम अनुसूची - ३ मा उल्लिखित कर तथा तथा गैर कर लगाउन र उठाउन सक्ने व्यवस्था छ। साथै ऐनको अनुसूची - ३ मा स्थानीय तहले सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, पर्यटन शुल्क आदि कर संकलन गर्दा प्रदेशले तोकेको उल्लिखित कर समेत संकलन गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उल्लिखित कर अधिकारलाई कार्यान्वयनमा ल्याई कर संकलन गर्न सकेको देखिएन। प्रदेशले तोकेको दर सम्म असुल गर्ने राजस्व संकलन नीति कार्यान्वयनमा ल्याई स्थानीय कराधिकार फराकिलो बनाउन पालिकाको ध्यान दिनु पर्दछ।

३४ पेश्की बाँकी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा कुनै व्यक्ति फर्म वा संस्थालाई उपलव्ध गराएको पेश्की रकम तोकिएको म्याद भित्र फर्स्योट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले गत वर्ष र यसवर्ष पेश्कीको रुपमा भुक्तानी भएको निम्नानुसार रकम आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्म फर्स्योट नभएकोले नियमानुसार पेश्की फर्स्योट हुनु पर्दछ।रू.

क्र स	पेश्कीको प्रकार/ पेश्की प्राप्त गर्नेको नाम	म्याद नाघेको पेश्की		म्याद ननाघेको पेश्की		जम्मा
		यस आव	गत आव	यस आव	गत आव	
१	एन के पी कन्स्ट्रक्सन	०	०	०	१,६४,०००	१,६४,०००
२	एन के पी कन्स्ट्रक्सन	०	०	०	१,७९,०००	१,७९,०००
३	एन के पी कन्स्ट्रक्सन	०	०	०	२,२४,०००	२,२४,०००
४	हरि गंगा निर्माण सेवा	०	०	०	३,६६,४१५	३,६६,४१५
५	विद्या कन्स्ट्रक्सन प्रा. लि.	०	०	४,७५,०००	०	४,७५,०००
६	विद्या कन्स्ट्रक्सन प्रा. लि.	०	०	२५,०००	०	२५,०००
७	प्रकाश कन्स्ट्रक्सन	०	०	३,२४,०००	०	३,२४,०००
८	चौडेल निर्माण सेवा प्रा.लि.	०	०	४,७३,०००	०	४,७३,०००
९	चौडेल निर्माण सेवा प्रा.लि.	०	०	४,७४,०००	०	४,७४,०००
१०	डि.आर. निर्माण सेवा	०	०	८,३०,५००	०	८,३०,५००
११	कुलदेव निर्माण एण्ड बिल्डर्स प्रा.लि.	०	०	१४,५६,५००	०	१४,५६,५००
१२	कुलदेव निर्माण एण्ड बिल्डर्स प्रा.लि.	०	०	१०,५८,५००	०	१०,५८,५००
१३	एभरेष्ट कन्स्ट्रक्सन	०	०	४,००,०००	०	४,००,०००
१४	रकाल कन्स्ट्रक्सन	०	०	६,२४,५००	०	६,२४,५००
१५	रकाल कन्स्ट्रक्सन	०	०	६,२४,५००	०	६,२४,५००
१६	एभरेष्ट कन्स्ट्रक्सन	०	०	४,००,०००	०	४,००,०००
जम्मा		**०**	**०**	**७१,६५,५००**	**९,३३,४१५**	**८०,९८,९१५**
संस्थागत पेश्की						
१	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्	३,४७,२४२	०	०	०	३,४७,२४२
कुल जम्मा		**३,४७,२४२**	**०**	**७१,६५,५००**	**९,३३,४१५**	**८४,४६,१५७**

पेश्की	३,४७,२४२

३५ आय तथा राजस्व ठेक्का व्यवस्थापन

३५.१ **राजश्व अभिलेख** - एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ अनुसार स्थानीय तहका लागि समेत लागू हुने गरी राजस्व शीर्षकहरूको वर्गीकरण तथा व्याख्या गरिएको छ। सोहीअनुसार राजस्व लेखाका लागि म.ले.प.फा. नं. १०६ (दैनिक नगदी राजस्व आम्दानी खाता), म.ले.प.फा. नं. १०८ (राजस्व प्राप्तिको बैंक नगदी किताब), म.ले.प.फा. नं. १११ (करदाताको लगत) लगायत फारम नं. १०१ देखि ११८ सम्मका मलेप फारमहरू प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। तर कार्यालयले यस वर्ष राजस्व आम्दानी गर्दा उल्लिखित राख्नुपर्ने म.ले.प. फारमहरू प्रयोगमा ल्याएको देखिएन। करदाताको लगत नहुँदा प्राप्त हुनुपर्ने तथा वास्तविक रुपमा प्राप्त भएको राजस्वबीच भिडान हुन सकेन। त्यस्तै, पालिकाले अघिल्लो आर्थिक वर्षका बाँकी आम्दानी रसिदहरूको यकिनसमेत गर्न सकेको देखिएन।

३५.२ **दाखिला गर्न बाँकी रसिद ठेली** - एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ अनुसार स्थानीय तहका लागि समेत लागू हुने गरी राजस्व शीर्षकहरूको वर्गीकरण र व्याख्या गरिएको छ। त्यसैगरी, राजस्व लेखाको म.ले.प.फा. नं. १०६ (दैनिक नगदी राजस्व आम्दानी खाता), म.ले.प.फा. नं. १०८ (राजस्व प्राप्तिको बैंक नगदी किताब), म.ले.प.फा. नं. १११ (करदाताको लगत) लगायतका फारम नं. १०१ देखि ११८ सम्मका मलेप फारमहरू निर्धारण गरिएको छ। कार्यालयबाट यस वर्ष राजस्व आम्दानी गर्दा उल्लिखित राख्नुपर्ने म.ले.प. फारमहरू प्रयोगमा ल्याएको देखिएन साथै, करदाताको लगत नहुँदा प्राप्त हुनुपर्ने तथा प्राप्त भएको राजस्व सम्बन्धमा भिडान परीक्षण गर्न सकिएन।पालिकाबाट यस आर्थिक वर्षमा देहाय बमोजिमका रसिद ठेलीहरू रसिद नियन्त्रण खातामा चलान भएको देखिएकोमा हालसम्म फिर्ता नगरेको पालिकाले जनाएको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षको बाँकी रसिदहरूको यकिन गर्न सकिएन। यस सम्बन्धमा नियमानुसार फिर्ता लिई रसिद ठेलीको नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।

क्रं.सं.	रसिद नं.	ठेली संख्या	ठेक्का विवरण	ठेकेदारको नाम
१	१ देखी ६०० सम्म	६	पशुजन्य निकाशी कर	सोनी कन्स्ट्रक्सन, कञ्चनपुर
२	१ देखी १०० सम्म	२	कवाडी कर	राजन ट्रेडर्स एण्ड सप्लायर्स

३५.३ **नदीजन्य पदार्थमा रोयल्टी सङ्कलन** - ढुंगा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ को बुँदा नं. ९ अनुसार जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुखको संयोजकत्वमा ९ सदस्यीय अनुगमन समिति रहने र सो समितिले पालिका अन्तर्गतका नदीजन्य पदार्थ उत्खननको अनुगमन गर्नुका साथै सम्बन्धित पालिकाले समेत नियमित रुपमा अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष देहायका खोलामा अमानतबाट नदिजन्य पदार्थमा रोयल्टी सङ्कलनलाई आधार मान्दा ८५,५१०।०० घनमिटर विक्री गरी कूल २,०५,२२,४९०।०० (मूल्य अभिवृद्धि कर सहित) आय संकलन गरेको देखिन्छ। तसर्थ के कति नदीजन्य पदार्थ उत्खनन भएको हो सोको अनुगमन गरी उत्खनन भएको परिमाण सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

क्र.स	नदी	IEE अनुसार सङ्कलन गर्न सकिने परिमाण (घ.मि)	संकलन तथा विक्रि भएको परिमाण (घ.मि)	जम्मा संकलित रु. (मू.अ.कर सहित)
१	शिवगंगा	२६४६८.	१४४६३	३४७१०००
२	चौमाला	३७१५.	२५००	६०००००
३	गौरीगंगा	४४०३१.	४०४५८	९७१००००
४	अण्डैया	११४२.	१०५८	२५४०००
५	लिक्मा	१८०५४.	१०७६५	२५८३४९०
६	कान्द्रा	६६४७६.	१६२६७	३९०४०००
कुल जम्मा		१५९८८६.	८५५१०	२०५२२४९०

३५.४ **रोयल्टी संकलन खर्च** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ मा सरकारी रकम खर्च गर्दा मितव्ययीता, कार्यसम्पादनको औचित्य तथा परिणाम सुनिश्चित हुनुपर्ने विषयहरू उल्लेख गरिएको छ। पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा पालिकाका विभिन्न खोलाबाट अमानतमा रोयल्टी सङ्कलन गर्न २२ जना सुपरभाइजर (रोयल्टी संकलनकर्ता) लाई २०८१/०८/२० देखि जेठ मसान्तसम्म दैनिक ज्यालादारीमा नियुक्त गरी दैनिक ज्याला रु. ७००।००, अन्य भत्ता रु. १००।०० तथा मासिक खाजा खर्च रु. १,५००।०० उपलब्ध गराई कूल रु. २६,६७,७३४।०० तलब-भत्ता भुक्तानी गरेको देखिन्छ। उक्त अवधिमा संकलित रोयल्टी रकम रु. १,७८,६१,४९५।०० (मूल्य अभिवृद्धि कर बाहेक) रहेकोमा तलब-भत्ता खर्च सो रकमको करिब १५ प्रतिशत हुन आउँछ। यसरी रोयल्टी सङ्कलन खर्च तुलनात्मक रूपमा उच्च देखिएकाले पालिकाले आगामी दिनमा रोयल्टी सङ्कलन प्रक्रियालाई अझ प्रभावकारी र मितव्ययी बनाउनेतर्फ आवश्यक ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

३५.५ **दाखिला गर्न बाँकी मूल्य अभिवृद्धि कर** - मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १५ अनुसार स्थानीय तह वा मूल्य अभिवृद्धि कर नलाग्ने वस्तुको कारोबार गर्ने सार्वजनिक संस्थाले कर लाग्ने वस्तु वा सेवा विक्री गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर असुल गरी बेदर्तावालाबाट सङ्कलन भएको कर राजस्व शीर्षक नं. ३३३१७ मा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष संकलन गरेको नदिजन्य पदार्थमा रोयल्टी सङ्कलनको मूल्य अभिवृद्धि कर सहित रु. २,०५,२२,४९०।०० सङ्कलन गरेकोमा सोको मूल्य अभिवृद्धि कर रु. २३,६०,९९५।०० दाखिला गर्न बाँकी रहेको छ । उक्त दाखिला गर्न बाँकी रकम पालिकाको पान नं. बाट संघीय राजस्व शीर्षक नं. ३३३१७ मा पालिकाले दाखिला गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	२३,६०,९९५

३५.६ **ढिला राजस्व दाखिला गरेको** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २७(१) मा प्रचलित कानून बमोजिम सरकारलाई प्राप्त हुने राजस्व रकम कार्यालयमा प्राप्त भएपछि सोही दिन र सोही दिन सम्भव नभए सोको भोलिपल्ट जिम्मेवार व्यक्तिले राजस्वको लेखा राखी बैङ्क दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यसै गरी दफा २८(२) बमोजिम आफ्नो जिम्मामा रहेको नगदी दाखिला गर्न बाँकि रहेकोमा कार्यालय प्रमुखले १० दिन सम्म ढिला गरेकोमा दश प्रतिशत जरिवाना सहित दाखिला गर्न लगाउने र सो भन्दा ढिलो गरेमा दश प्रतिशतले जरिवाना गर्न लगाई कसुरको मात्रा अनुसार विभागीय कारवाही समेत गर्न, गराउन सक्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाले अमानतबाट नदिजन्य पदार्थमा रोयल्टी सङ्कलनका लागि खटाएका देहायबाट सुपरभाईजर (रोयल्टी संकलनकर्ता) बाट ढिला दाखिला भएको आर्थिक वर्ष नै अर्थात २०८२ असार भन्दा ढिला गरी राजश्व बुझाउने निम्न बमोजिमका कर्मचारीबाट १० प्रतिशत राजश्व जरिवाना अशुल गर्नुपर्दछ । रु.

क्रं.सं	कर्मचारीको नाम	दाखिला मिति	ढीला दाखिला रु.	जरिवाना रु.
१	शिवराज खनाल	२०८२।८।११	८०००००	८००००
		२०८२।९।१	४०००००	४००००
२	विक्रम बम	२०८२।९।२५	२१०००	२१००
३	अनिल नेपाली	२०८२।७।२५	१५००००	१५०००
४	दिलिप बोहरा	२०८२।९।२५	४६७६	४६८
५	शंकर धामी	२०७२।९।२१	१०००००	१००००
६	तक्त बहादुर ऐर	२०८२।५।४	३०००००	३००००
७	बिक्रम बम	२९८२।७।९	१०२०००	१०२००
		२०८२।५।९	८००००	८०००
८	जनक राज अधिकारी	२०८२।९।२१	३८०००	३८००
९	जितेन्द्र चन्द	२०८२।४।२८	९६०००	९६००
जम्मा			२०९१६७६	२०९१६८

असुल गर्नुपर्ने	२,०९,१६८

३५.७ **असुली गर्न बाँकी रोयल्टी** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २७(१) मा प्रचलित कानून बमोजिम सरकारलाई प्राप्त हुने राजस्व रकम कार्यालयमा प्राप्त भएपछि सोही दिन र सोही दिन सम्भव नभए सोको भोलिपल्ट जिम्मेवार व्यक्तिले राजस्वको लेखा राखी बैङ्क दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यसै गरी दफा २८(२) बमोजिम आफ्नो जिम्मामा रहेको नगदी दाखिला गर्न बाँकि रहेकोमा कार्यालय प्रमुखले १० दिन सम्म ढिला गरेकोमा दश प्रतिशत जरिवाना सहित दाखिला गर्न लगाउने र सो भन्दा ढिलो

गरेमा दश प्रतिशतले जरिवाना गर्न लगाई कसुरको मात्रा अनुसार विभागीय कारवाही समेत गर्न, गराउन सक्ने व्यवस्था छ। पालिकाले अमानतबाट नदिजन्य पदार्थमा रोयल्टी सङ्कलनका लागि खटाएका देहायबाट सुपरभाईजर (रोयल्टी संकलनकर्ता) आर्थिक वर्षको जेष्ठ मसान्तमा बुझाईसक्नूपर्नेमा सङ्कलित राजश्व दाखिला भएको नदेखिएकाले उल्लेखित जरीवाना समेत असुल गरी दाखिला गर्नुपर्ने रु.

क्र.स	संकलनकर्ताको नाम	रसिद ठेली	सङ्कलित रु.	दाखिला रु.	बाँकी रु.	जरिवाना रु.	जम्मा रु.
१	श्री विक्रम बम-१	८	८०००००	६२१०००	१७९०००	१७९००	१९६९००
२	श्री शंकर धामी	९	९१९०००	५७५०००	३४४०००	३४४००	३७८४००
३	श्री विक्रम मल्ल	५	५२७०००	१९७०००	३३००००	३३०००	३६३०००
जम्मा		२२	२२४६०००	१३९३०००	८५३०००	८५३००	९३८३००

असुल गर्नुपर्ने	९,३८,३००

३५.८ **दाखिला गर्न बाँकी मूल्य अभिवृद्धि कर** - मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १५ अनुसार स्थानीय तह वा मूल्य अभिवृद्धि कर नलाग्ने वस्तुको कारोबार गर्ने सार्वजनिक संस्थाले कर लाग्ने वस्तु वा सेवा विक्री गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर असुल गरी बेदर्तावालाबाट सङ्कलन भएको कर राजस्व शीर्षक नं. ३३३१७ मा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष संकलन गरेको आयकर मध्ये देहायको मूल्य अभिवृद्धि कर रु. १,३०,१८८।०० दाखिला गर्न बाँकी रहेको छ । उक्त दाखिला गर्न बाँकी रकम कर पालिकाको पान नं. बाट संघीय राजस्व शीर्षक नं. ३३३१७ मा दाखिला दाखिला गर्नुपर्ने रु.

क्रं.सं.	विवरण	संकलक	संकलित रू	मू.अ.कर रु.
१	पशुजन्य निकासी कर	सोनी कन्स्ट्रक्सन	६२२६३०	७१६३०
२	जोगनिया ताल	आर एस माछा एण्ड कृषि फर्म	५०९०००	५८५५८
जम्मा			११३१६३०	१३०१८८

प्रमाण पेश नगरेको	१,३०,१८८

३५.९ **चमरैया ताल ठेक्का** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ९ मा वित्तीय अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत विभिन्न कर तथा शुल्क लगाउने तथा आय ठेक्का बापत बक्यौता रकमसमेत असुली गर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले वडा नं. ११ स्थित चमरैया तालमा माछापालन तथा विक्री वितरण कार्यका लागि उन्नती सप्लायर्ससँग मिति २०८१ साल असार २५ गते वार्षिक रु. ९,३०,०००।०० पालिकालाई बुझाउने गरी पाँच वर्षका लागि विना प्रतिस्पर्धा सोझै आय ठेक्का सम्झौता गरेको देखिन्छ। सम्झौता गर्दा कुल रकमको ३० प्रतिशत र बाँकी ७० प्रतिशत रकम २०८२ साल जेठ मसान्तसम्म बुझाइसक्नुपर्ने व्यवस्था उल्लेख छ। तर उक्त ठेकेदारले यस आर्थिक वर्षमा रु. ६,८०,०००।०० मात्र बुझाएको देखियो। साथै, हालसम्म पनि सम्झौता बमोजिम आय ठेक्काको नवीकरण गरिएको, बाँकी किस्ता असुल गरिएको, सम्झौता बमोजिम बैंक ग्यारेन्टी जफत गरी रकम असुल गरिएको वा सम्झौता रद्द गरी पुनः ठेक्का लगाएको नदेखिकोले यस आर्थिक वर्षमा असुल गर्नुपर्ने बाँकी रकम असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२,५०,०००

३५.१० **सोझै ठेक्का** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ अनुसार सार्वजनिक खरिद कार्य प्रतिस्पर्धि र पारदर्शी विधिबाट गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले कार्यपालिकाको मिति २०८०।११।१२ को निर्णयअनुसार जोगनिया ताल र चमरैया ताल लाई सोझै ठेक्का दिने निर्णय गरेको छ । सोही निर्णयबमोजिम पालिकाले वडा नं. ११ स्थित चमरैया तालमा माछापालन तथा विक्री वितरण कार्यका लागि उन्नती

सप्लायर्ससँग मिति २०८१ साल असार २५ गते वार्षिक रु. ९,३०,०००।०० पालिकालाई बुझाउने गरी पाँच वर्षका लागि आय ठेक्का सम्झौता गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा पटक पटक सूचना प्रशित गरी ठेक्का आव्हान गर्दा पनि ठेक्का नलागेपछी उक्त ठेक्का सोझै लगाएको जनाएको छ।

३५.११ **सटर भाडा बक्यौता** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ९ मा वित्तीय अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत विभिन्न कर तथा शुल्क लगाउने र आय ठेक्का बापत बक्यौता रकम समेत असुली गर्ने व्यवस्था छ । पालिकामा हाल २१ वटा सटर रहेकोमा सटरहरुको भाडादर स्थान अनुसार फरक फरक रहेको जनाएको छ । लेखापरीक्षणका क्रममा नमुना छनौट गरी परीक्षण गर्दा देहायबमोजिम सटर भाडा बक्यौता रहेको देखियो । यस सम्बन्धमा पालिकाले हालसम्म बक्यौता उठाउन पहल गरेको अभिलेख देखिएन । पालिकाले नियमानुसार तथा सम्झौता बमोजिम यस आर्थिक वर्षको भाडाबापत २०८२ असार मसान्त सम्म प्राप्त गर्नु पर्ने रु. असुल गर्न बाँकी रहेकोले प्रचलित कानून बमोजिमको ब्याज जरिवाना समेत गणना गरी असुल गर्नुपर्दछ। रु.

क्र.सं.	सटर भाडा लिनेको नाम	अवधी विवरण	बक्यौता रु.
१	राजकुमार कठरिया	२०८१ पुष देखी २०८२ असार सम्म	४६२००
२	अम्मर बहादुर साउद	२०८१ पुष देखी २०८२ असार सम्म	२८०००
३	मोहन साउद	२०८१ पुष देखी २०८२ असार सम्म	४६२००
४	ॐ रम्भादेवी सुन चाँदी गहना पसल	२०८२ असार महिनाको	६६००
५	सञ्जिव शर्मा	२०८२ असार महिनाको	५५००
६	हर्क बहादुर साउद	२०८२ असार महिनाको	६६००
७	ध्वज बहादुर भूल	२०८२ जेठ असार महिनाको	४०००
८	योगेन्द्र मन्नी	२०८२ बैशाख देखी असार सम्मको	१९८००
९	विजय देवल	२०८२ बैशाख देखी असार सम्मको	६०००
१०	वर्षा फोटो स्टुडियो	२०८२ असार महिनाको	६२८०
जम्मा			१७५१८०

असुल गर्नुपर्ने	१,७५,१८०

३६ **ज्यालादारी कर्मचारी**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको र सेवा करारबाट लिइने कर्मचारीको दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सिर्जना गर्न नसकिने व्यवस्था छ। पालिकाले यस बर्ष १० जना ज्यालादारीमा कर्मचारीहरु राखी रू. ३३,७९,२८१।०० खर्च लेखेको छ। उक्त रकम पालिकाको आन्तरिक आय रु. ४,०४,८०,०२५।० को ८।३४ प्रतिशत हुन आउन्छ।साथै, ज्यालादारी कर्मचारीहरुलाई के कसरी नियुक्ति गरी ज्यालादारीमा राखेको सम्बन्धमा यकिन हुन सक्ने अवस्था नदेखिएको र पालिकालाई बढी व्ययभार परेको छ।पालिकाले यस्तो भुक्तानीमा नियन्त्रण गर्नुका साथै संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

३७ **तलबी प्रतिवेदन**

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको च.नं १८० मिति २०७६।५।१८ को परिपत्र (तलबी प्रतिवेदन सम्बन्धमा) को बुँदा नम्वर ४ मा स्थानीय तहका कर्मचारी र संघबाट काजमा स्थानीय तहमा कामकाज गर्न खटिएका कर्मचारीको हकमा सम्बन्धित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ। पालिकाले यो वर्ष कानुनमा

व्यवस्था नभएको निकाय आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट तलवी प्रतिवेदन पारित गरी ५५ जनास्थायी कर्मचारीको रु. ३ करोड ५२ लाख २३ हजार ८०६ तलब खर्च लेखेको छ।तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेखेकाले पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता र ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ।

३८ **बैठक भत्ता** (100-2081-07-11):

नेपाल सरकारको कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०८१ को परिच्छेद ७ दफा ४५ बमोजिम सार्बजनिक निकायमा बैठक भत्ता प्रदान गर्नको लागि बैठक कार्यालय समय अघि वा पछि सम्पन्न भएको, एउटै निकाय र अन्तर्गतका पदाधिकारी/कर्मचारी भन्दा बाहिरका पदाधिकारी/कर्मचारी बस्ने बैठकमा र कानुनअनुसार गठन भएका समितिहरुको बैठकका लागि मात्र भत्ता प्रदान गर्न सकिने व्यवस्था छ। नमुना परीक्षण गर्दा पालिकाले जिन्सी निरीक्षण समितिकाको बैठकमा भत्ता वितरण गरेको देखिएकोले एउटै निकायका पदाधिकारी/कर्मचारी सहभागी तथा कार्यालय समयमा बसेको बैठकको भत्ता भुक्तानी गरेको रकम सम्बन्धितबाट असुल गर्नुपर्ने रू.

क्र.स.	पदाधिकारी र कर्मचारीको नाम	पद	बैठक संख्या	जम्मा रकम	कर बाहेक भुक्तानी रकम
१	श्री पुनम रेग्मा	संयोजक	११	११०००	९३५०
२	श्री उपेन्द्र राज गिरी	सदस्य	११	११०००	९३५०
३	श्री मान बहादुर सलामी	सदस्य सचिव	११	११०००	९३५०
४	श्री नरेश बि.क.	लेखा अधिकृत	८	८०००	६८००
५	श्री दिनेश कुमार जोशी	सहायक पाँचौ	११	११०००	९३५०
६	श्री मोहन शाह	लेखापाल	३	३०००	२५५०
७	श्री नयाँराम साउँद	आलेप	५	५०००	४२५०
८	श्री बलराम चौधरी	सहायक चौथो	६	६०००	५१००
जम्मा				६६०००	५६१००

असुल गर्नुपर्ने	५६,१००

३९ **बढी भुक्तानी** (308-2082-10-16):

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यकबिलभर्पाइ र कागजात संलग्न भएनभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ।पालिकालेलागुऔषध रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि श्री दिपज्योती युवा क्लब राजीपुरलाई उक्त संस्थाले कबोल गरेको दरभाउ अनुसार रू. १,४०,०००।० भुक्तानी हुनुपर्नेमा रू.१,५०,०००।० भुक्तानी भएकोले बढी भुक्तानी रकम निजबाट असुल गर्नुपर्ने रू.

असुल गर्नुपर्ने	१०,०००

४० **पत्रपत्रिकामा सुचना प्रकाशन खर्च**

पत्रपत्रिकामा सूचना प्रकाशन गर्ने प्रयोजनार्थ छुट सम्बन्धी प्रस्ताव माग गर्न सकिने र गोरखापत्र संस्थानले सूचना प्रकाशनमा ३३ प्रतिशत सम्म छुट दिने व्यवस्था छ।साथै सार्वजनिक निकायले वेबसाइट वा अनलाइन मार्फत विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गरि सूचना प्रकाशन गर्नुपर्नेमा पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा प्रतिस्पर्धा वेगर सिधै भुक्तानी दिइ पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च शिर्षकमा रु.२४,९९,८६६।००बजेट खर्च गरेको छ।नमुना परीक्षणको क्रममा अधिकांश सुचनामा २० प्रतिशतसम्म मात्र छुट सुविधा लिएको पाइयो ।पालिकाले सूचना तथा विज्ञापन प्रकाशन तथा प्रशारण गर्दा प्रतिस्पर्धी खरिद विधि अवलम्बन गर्नुका साथै छुट सुविधा लिई सार्वजनिक स्रोत साधनको सदुपयोगमा जोड दिनु पर्दछ।

४१ **मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को नियम ८(२) मा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा सीमित हुने गरी टुक्रा, टुक्रा पारी खरिद गर्न नहुने उल्लेख छ। त्यस्तै सोही नियमावली, २०६४ को नियम ३ मा खरिदलाई बढी सुविधाजनक समुहमा विभाजन गर्ने वा प्याकेजिमा समावेश गर्ने व्यवस्था छ। नियम ८ मा खरिद योजना बनाउदा खरिदको सम्भावित प्याकेज बनाउनु पर्ने र नियम ९ मा खरिद सम्बन्धी सम्पुर्ण काम एउटै सम्झौताबाट हुन सक्ने नसक्ने एकिन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यो वर्ष विभिन्न समयमा पटक पटक गरी रू. ४४,९९,९५५।० को कार्यालय मालसमान खरिद गरेको देखियो।एउटै प्याकेजमा गर्न सकिने कार्यलाई पालिकाले टुक्रापारी खरिद गरेको देखियो ।तसर्थ, खरिदलाई खुला र प्रतिस्पर्धात्मक बनाई खर्चमा मितव्ययिता कायम पर्दछ।

४२ **वितरणमुखी कार्यक्रम**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले उपयोगिता सिर्जना हुने गरी अधिकतम प्रतिफल दिने कार्यक्रम छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। नमुना परीक्षणको क्रममा पालिकाले देहायबमोजिमका वितरणमुखि कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरि यस बर्ष रू. ११,००,९००।० खर्च गरेको देखियो। कार्यविधि वेगर यस प्रकृतिका वितरणमुखी कार्यक्रममा खर्च गर्दा खर्चलाई व्यवस्थित र मापदण्डमा आधारित बनाउन सक्ने अवस्था देखिदैन। तसर्थ, आन्तरिक आयको आकार अनुसार यस्तो खर्चलाई निश्चित मापदण्डका आधारमा वाञ्छित सीमामा राख्नुका साथै पारदर्शी र आन्तरिक आय सँग समेत तादम्यता कायम हुनेगरी सञ्चालन गरी वितरणमुखी खर्चलाई नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

गो.भौनं. र मिति	**व्यहोरा**	**रकम रू.**
२११/२०८१।०९।१८	कम्बल वितरण	९९६६६
२६२/२०८१।१०।०३	एच आइ भि पिडितलाई न्यानो कपडा वितरण	६००००
३७२/२०८१।११।२९	ब्लाङ्केट वितरण	५४४०३९
३८७/२०८१।१२।०७	कम्बल वितरण १०० थान	१९८३१५
८०१/२०८२।०३।२०	अपाङ्गलाई ब्लाङ्केट वितरण ३२ थान	१९८८८०
	जम्मा	**११००९००**

पालिकाले यस्ता खालका अनुत्पादनशिल वितरणमुखी कार्यमा खर्च गर्नुभन्दा दीर्घकालिन पुँजी निर्माण हुने तथा रोजगारी सिर्जना हुने खालका कार्यक्रममा खर्च गर्नुपर्दछ।

४३ **जनप्रतिनिधी बिमा** (५०७-2082-01-25):

सुदूरपश्चिम प्रदेशको स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धि ऐन, २०७6 अनुसूचिको १(ख) मा पालिकाका पदाधिकारी तथा सदस्यले पाउने सुविधाको तोकिएको छ।नगरसभाका सदस्यहरुले सरकारी कामको सिलसिलामा अधिकतम १० लाख सम्मको यात्रा दुर्घटना बिमा गर्न सकिने व्यवस्था भएतापनि म्यादी जीवन बिमा सम्बन्धमा उल्लेख गरेको पाइदैन।तर पालिकाले नगरसभाका ५५ जना सदस्यहरुको म्यादी जीवन बिमा गरी रू. ६६०४५०।० खर्च लेखेको छ।पालिकाले यसरी गरेको खरिदमा प्रतिस्पर्धा समेत गरेको देखिएन। तसर्थ,ऐनले तोकेको भन्दा बढीको सुविधा उपलब्ध गराइ थप व्ययभार सिर्जना गरि जनप्रतिनिधिको आवधिक जिवन विमा गरेको रकम नियमसम्मत नदेखिएको रू.

अनियमित भएको	६,६०,४५०

४४ **तालिम कार्यक्रमको प्रभावकारीता**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(७) मा कुनै तालिम, सेमिनार कार्याशाला, गोष्ठी जस्ता कार्यक्रमको लागि रकम खर्च गर्दा त्यस्तो कार्यक्रमको लागत अनुमान अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने व्यवस्था छ। यसैगरी सोही नियमावलीको नियम ३९(८) मा स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार संचालित तालिम, सेमिनार, गोष्ठी सम्पन्न भैसके पश्चात त्यस्तो कार्यक्रममा भएको खर्च, खरिद गरिएका मालसामानको विवरण तथा बिल, भरपाई सहित कार्यक्रममा उपस्थित तथा कार्यक्रममा लाभान्वित व्यक्तिको संख्या र उपस्थिति समेत समावेश गरी प्रतिवेदन तयार गरी अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृत गराएर मात्र

भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा विभिन्न फर्म तथा कर्मचारीहरुबाट विभिन्न ११ वटा तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरी रू. ३०,३०,६४४।० खर्च लेखेको छ। कतिपय तालिम तथा कार्यक्रमको लागत अनुमान स्वीकृत नगराई सञ्चालन गर्ने गरेको पाइयो। त्यसैगरी तालिम तथा कार्यक्रमको प्रभावकारीता सम्बन्धमा अध्ययन अनुगमन समेत गरेको पाइएन। तसर्थ, पालिकाले यस्ता तालिम तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा कार्यक्रम प्रभावकारीताको अध्ययन गरी आवश्यकताको आधारमा सञ्चालन गर्ने गर्नुपर्दछ।

गो.भौ.न र मिति	तालिमको विवरण	भुक्तानी/शोधभर्ना पाउने	रकम रू.
२७५/२०८१।१०।१०	महिलाहरुको लागि नेतृत्व क्षमता विकास तालिम	उत्पीडन समन्वय मञ्च	१०००००
३१९/२०८१।११।०१	नेतृत्व विकास तालिम	पहुरा मिडिया प्रा लि	१९९५००
३९१/२०८१।१२।१२	भलभन्सा र टोल विकास संयोजकलाई सशक्तिकरण तालिम	सीप र सिर्जनामा युवा अभियान	९९४४९
३१५/२०८१।१२।१४	जुत्ता चप्पल बनाउने तालिम	कालिका प्राविधिक शिक्षालय प्रा लि	१९७७५०
४१८/२०८१।१२।२२	ड्राईभिङ तालिम	मनकामना ड्राईभिङ सेन्टर	२९६७३८
५४८/२०८२।०२।०७	ड्राईभिङ तालिम	मनकामना ड्राईभिङ सेन्टर	२७६६२४
६०१/२०८२।०२।२०	ड्राईभिङ तालिम	मनकामना ड्राईभिङ सेन्टर	३४७४७५
७१३/२०८२।०३।१२	ड्राईभिङ तालिम	मनकामना ड्राईभिङ सेन्टर	२९८३२०
७७८/२०८२।०३।१८	झोला बनाउने तालिम		६४०७३८
८१४/२०८२।०३।२२	मोटरसाइकल मर्मत तालिम	टेकराज ओझा	५७४०५०
जम्मा			**३०,३०,६४४**

४५ **कच्चाबारी प्रमाणित बेगर भुक्तानी**

आर्थिक कार्यबिधीतथा बित्तीय उत्तरदायित्वनियमावली, २०७७नियम३९को (१३)मा चालु बर्षको बजेटले नखामेको खर्च बेहोर्न पर्ने भएमा बिल भरपाइ बमोजिमको रकम आगामी बर्षमा भुक्तानी दिनुपर्ने कारण खोली महालेखापरीक्षक कार्यालयले तोकेको ढाँचामा भुक्तानी दिन बाँकीको कच्चावारी चढाइ श्रावण७गते भित्र कार्यालय प्रमुख र नगरसभाबाट प्रमाणित गराई राख्नुपर्ने ब्यवस्था रहेको छ। पालिकालेआर्थिक बर्ष २०८०।८१ मा रोयल्टि संकलन कर्ताश्री विक्रम चौधरी र श्री विर बहादुर चौधरीको पारिश्रमिक रू. १,१९,९८४।० भुक्तानी दिन वाँकीको नामनामेसी सहितको कच्चावारी नगरसभावाट स्वीकृत गराई भुक्तानी गर्नुपर्नेमा सो नगरी भुक्तानी गरेको देखिन्छ।यसरी नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिम भुक्तानी दिन बाँकी प्रत्येक कार्यकोनामनामेसी सहितको कच्चावारी सभाबाट प्रमाणित नगराई भुक्तानी गरिएकोले नियमसम्मत नदेखिएको रू.

अनियमित भएको	१,१९,९८४

४६ **अन्य कार्यालयको खर्च**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्यितता, प्रभावकारिता, कार्यदक्षता र औचित्यता समेतको आधारमा खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। नमुना परीक्षणको क्रममा पालिकाले आफ्नो कार्य क्षेत्र भन्दा वाहिरको कार्यालय श्रीचौमला प्रहरी कार्यालयको गोलघर निर्माण वापत रू.१,२५,३२२।० र उद्योग वाणिज्य संघको क्यालेण्डर छपाई वापत रू. ५०,०००।० गरी रु.१,७५,३२२।०खर्च लेखेको छ।यसरी कार्यक्षेत्र भन्दा बाहिरका कार्यालयको लागि गरिएको खर्च नियमसम्मत, मितव्ययी र प्रभावकारी भएको देखिएन। पालिकामा यस्तो प्रकृतीको खर्चले थप व्ययभार वढ्दै जाने देखिन्छ।तसर्थ, पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भन्दा बाहिर अन्य कार्यालयको लागि बजेट बिनियोजन गरी खर्च गर्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

४७ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

यस आर्थिक वर्षमा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम तथा युवा रोजगारीका लागि रुपान्तरण पहल आयोजनाको बजेट तथा कार्यक्रम बमोजिम संघीय सशर्त चालु अन्तर्गत प्राप्त बजेटबाट पालिकाले देहायबमोजिम रु. ७५,३७,८१३।०० खर्च गरेको छ।

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	खर्च
१	रोजगार संयोजक, प्राविधिक सहायक र रोजगार सहायकको तलब पोशाक भत्ता	१४९०९२४
२	रोजगार सेवा केन्द्रको लागी मसलन्द खर्च	१०००००
३	रोजगारीमा खटिनु पूर्व अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन	९९९४०
४	कार्यस्थलमा आधारित सीप/क्षमता विकास तालिम र जीवन उपयोगी सीप तालिम	५७१३६६
५	कार्यस्थल सुरक्षा सामाग्री	२२३२८८
६	स्थानीय तहको रोजगार रणनीति तर्जुमा/ अध्यावधिक/ कार्यान्वयन तथा आन्तरीक रोजगारी प्रवर्द्धन अभियान सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन	९९,९००
७	रोजगार संवाद मञ्चको सञ्चालन	१५,०००
८	सञ्चालित रोजगार आयोजनाहरुको अनुगमन/निरिक्षण	२२,५००
९	श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान सम्बन्धी क्रियाकलाप संचालन	९९,९४७
१०	रोजगारी सृजना	४८०२९४८
११	अन्य विविध खर्च (चिया पानि लगायत अन्य विविध)	१२,०००
	कुल जम्मा	७५३७८१३

यस सम्बन्धमा देखिएको व्यहोरा निम्न छन्:

४७.१ **रोजगारी सिर्जना** - स्थानीय तहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गराउने तथा सामुदायिक पूर्वाधार विकासमार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीय तहभित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ। यस कार्यक्रमलाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ जारी गरिएको छ। उक्त कार्यक्रम अन्तर्गत पालिकाले १९ वटा योजनामा साझेदारी गरी ८० जनालाई प्रति श्रमिक औसत ८९ दिन रोजगारी उपलब्ध गराई श्रमिक ज्यालाबापत रु. ३४,६६,९४८।०० तथा कार्यस्थलमा आधारित सीप/क्षमता विकास तालिम र जीवन उपयोगी सीप तालिममा सहभागी श्रमिकलाई ज्यालाबापत रु. १३,३६,०००।०० भुक्तानी गरी कूल रु. ४८,०२,९४८।०० रोजगार सिर्जना खर्च शीर्षकबाट भुक्तानी गरेको देखिन्छ। तर पालिकाका नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनोट गर्दा योजना छनोटको आधार स्पष्ट नदेखिएकोले योजनाहरू दोहोरो परेको वा नपरेको यकिन हुन सकेको छैन। योजनामा दोहोरो नहुने गरी स्पष्ट आधार तय गरी योजना छनोट तथा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ। साथै, उक्त खर्चबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सिर्जना भए तापनि दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको स्पष्ट देखिँदैन। त्यसैले कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिन्छ।

४७.२ (१५२-2082-02-20):

कार्यस्थलमा आधारित सीप/क्षमता विकास तालिम र जीवन उपयोगी सीप तालिम - युवा रोजगारीकालागि रुपान्तरण पहल आयोजना (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७९ को परिच्छेद ५, बुँदा नं. ३२ अनुसार, सूचीकृत बेरोजगारलाई प्राथमिकतामा राखिएका लाभग्राहीको रोजगारयोग्य क्षमता अभिवृद्धि गर्न ४० दिनसम्म कार्यस्थलमा आधारित सीप विकास र १० दिनसम्म जीवन उपयोगी सीप विकास गरी कूल ५० दिनसम्मको सीप विकास तालिम सञ्चालन गर्न सकिने व्यवस्था छ। यसरी तालिममा सहभागी लाभग्राहीलाई दैनिक हाजिरीको आधारमा दैनिक ज्याला भुक्तानी गर्नुपर्ने उल्लेख छ। पालिकाले यस वर्ष कार्यस्थलमा आधारित सीप/ क्षमता विकास तालिम र जीवन उपयोगी सीप तालिमकालागि टि.आर.ए.सि.ई. प्रा.लि.. बाट तालिम सेवा खरिदका लागि रु. ५,७१,३६६।०० भुक्तानी गरेको छ। उक्त तालिममा २४ जनालाई डकर्मी तालिम र १६ जनालाई सडक मर्मत तालिम सञ्चालन भएको

पालिकाले जनाएको छ।तालिममा सहभागी लाभग्राहीलाई रोजगार सृजना शीर्षकबाट ५० दिनको प्रतिदिन रु. ६६८ का दरले कुल रु. १३,३६,०००।०० भुक्तानी भएको छ ।तालिमको आवश्यकता पहिचान गर्दा पालिकाको श्रममूलक योजनालाई ध्यानमा राखेको देखिँदैन। तालिमकर्ता छनौट गर्दा प्रस्ताव, आवेदकहरु, अनुभव तथा तालिम दिन इजाजत पत्र, मुल्याङ्कन समितिको निर्णय कागजात पेश भएन। कार्यस्थलमा तालिम भनि कार्यविधिमा उल्लेख भएकोमा उक्त तालिममा कुन योजना तथा कार्यमा भएको तथा के कति कार्य भएको छ, सो योजना तथा कार्यको प्राविधिक मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन पेश भएको छैन। यस सम्बन्धमा अनुगमन गरी यकिन गर्नुपर्दछ।

४८ **गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम**

गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को तालिका नं. १ मा उद्यमी सिर्जना तथा स्तोरन्नतिका लागि बजेट तर्जुमाको दायरा उल्लेख गरेको छ। पालिकाले यो वर्ष संघिय सशर्त चालु अन्तर्गत यस कार्यक्रमकालागि देहायबमोजिम रु. १२ लाख विनियोजन प्राप्त भएकोमा रू. ११,१५,९८५।००खर्च गरेको छ :

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	खर्च रु.
(क) नयाँ लघु उद्यमी सिर्जना तर्फ		
१	उद्यमशिलता विकास तालिम	८५९९५
२	प्राविधिक सिपमुलक तालिम	३०१०००
३	प्रविधि हस्तान्तरण	१२७२००
४	उद्यम विकास सहजकर्ता परिचालन	२६३२०७
जम्मा (क)		७७७४०२
(ख) लघुउद्यमिको स्तरोन्नती तर्फ		
१	पुनर्ताजकी एडभान्स सीप विकास तालिम	२०००००
२	कम्तीमा ५ जनाको समुहमा प्रविधि हस्तान्तरण	१३८५८३
जम्मा (ख)		३३८५८३
कूल जम्मा (क+ख)		**१११५९८५**

यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्न छन :

कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन - गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को बुँदा नं. ५८ मा स्थानीय तहले उपयुक्त सूचकहरु निर्धारण गरी कार्यक्रमको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने र स्थानीय तहमा शाखा तथा उद्यम विकास समितिले कार्यक्रमको कार्यान्वियनको सम्बन्धमा प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने उल्लेख छ। पालिकाले यस वर्ष देहायबमोजिम ८२ जनालाई तालिम दिएको छ । पालिकाले कार्यविधिमा उल्लेख भएबमोजिम अनुगमन गरी तालिम प्राप्त उद्यमीमा परेको प्रभाव मूल्याङ्कन हुनुपर्दछ।

क्र.सं.	कार्यक्रम	संख्या	अवधी	खर्च रु.
१	लघु उद्यमी समुहलाई ईन्टरलक मेशिन १४ थान खरिद गरी वितरण	१५	०	१७३२२९
२	प्रगतिशिल महिला लघु उद्यम समुहलाई टपरी बनाउने मेशिन सेट र लक स्टार लघुउद्यम समुहलाई चप्पल सिलाउने मेशिन वितरण	२६	०	१५८९९९
३	थारु लेहेङ्गा बनाउने तालिम	१५	३०	२०००००
४	दुना टपरी बनाउने तालिम	१५	१०	१५८०००
५	चप्पल सिलाउने तालिम	११	१०	१४९०००
जम्मा		८२	५०	८३९२२८

४९ शिक्षा तथा विद्यालय अनुदान व्यवस्थापन

शिक्षा तथा मावन स्रोत विकास केन्द्रद्धारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वियन कार्यविधि, २०८१/८२ अनुसार शैक्षिक कार्यक्रम कार्यान्वियनका लागि संघीय सशर्त चालु अनुदान अन्तर्गत प्राप्त बजेट कार्यन्वयन गर्ने मार्गदर्शन उल्लेख छ । पालिकाले यस बर्ष शिक्षा तथा विद्यालय अनुदान व्यवस्थापनका लागी संघीय सशर्त चालु अनुदानबाट देहायबमोजिमको रु. १६,५७,३९,३६५।०० खर्च गरेको छ ।

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	खर्च
१	प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ताहरुको पारिश्रमिक तथा विद्यालय कर्मचारी व्यबस्थापन अनुदान	१५१३८०००
२	माध्यमिक तहका स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक राहत अनुदान शिक्षक लागि तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक/कर्मचारीप्राविधिक धारका प्रशिक्षक समेत)	१८८२२६५०
३	आधारभूत तहका स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक राहत अनुदान शिक्षकका लागि तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक/कर्मचारीहरु समेत)	८७७९३६१९
४	प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाइ सामग्री तथा डिजिटल सिकाइ समाग्री व्यवस्थाका लागि विद्यालयलाइ अनुदान	३७७१५०
५	विपन्न लक्षित छात्रवृत्तिकालागि छनौट भएका (कक्षा ६-१२ मा अध्ययनरत) विद्यार्थीका लागि छात्रवृत्ति	१८५४०००
६	आधारभुत तह कक्षा (६-८) मा अंग्रेजीगणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान	३१५१५१२
७	तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान	१४९२३५३०
८	विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान	२४७५०००
९	माध्यमिक तह कक्षा (९-१०) मा अंग्रेजीगणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान	९२५४१६८
१०	विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान	९६९५४१
११	सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुका लागि छात्रबृत्ति (आवासीय तथा गैरआवासीय)	१२७९२००
१२	CTEVT को मापदण्डबमोजिम सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन अनुदान	७०००००
१३	सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुका लागि निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान (स्थानीय विषय/मातृभाषाको समेत)	७९२४९४५
१४	विपद्का समयमा सिकाइ निरन्तरताका लागि सिकाइ आपुरण तथा द्रुत सिकाइ योजना (ReAL) कार्यान्वयन	३५५६६४
१५	शैक्षिक सुशासनका लागि सस्थागत क्षमता विकास विद्यार्थी परीक्षण मुल्याङ्कन शिक्षक मेन्टरिङ तथा विद्यालय सुपरिवेक्षण	७२०३८६
	जम्मा	१६५७३९३६५

यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्न छन् :

४९.१ **अनुगमन नियमन व्यवस्था** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार माध्यामिक तहसम्मका विद्यालय संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीति निर्माण, अनुगमन मुल्यांकन तथा नियमन सम्बन्धि कार्य सम्बन्धित पालिकाले गर्ने व्यवस्था भएकोमा पालिकाले विद्यालय अनुगमन मापदण्ड तयार गरेको छैन। जसबाट विद्यालय अनुगमन कार्यका साथै शिक्षण सिकाई कार्य प्रभावकारी रुपमा संचालन हुन नसक्ने देखिएकोले मापदण्ड तयार गरी विद्यालय अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

४९.२ **IEMIS अद्यावधिक** - शिक्षा तथा मावन स्रोत विकास केन्द्रद्धारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१/८२ को बुँदा नं. ५ मा स्थानीय तहका लागि निर्धारण हुने अनुदान विद्यालयबाट गरिने शैक्षिक तथ्याङ्क शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (EMIS) मा आधारित हुने र विद्यालयले तथ्याङ्क नभरेका/अद्यावधिक नगरेका कारणबाट स्थानिय तहले पाउने अनुदानमा फरक पर्न जाने भएकाले आफ्नो मातहतका सबै सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयलाई EMIS अनिवार्य रूपले भर्न/अद्यावधिक गर्न लगाउने र स्थानीय तहले विद्यालयबाट अद्यावधिक गरिएको शैक्षिक शत्र २०८१ को तथ्याङ्कको सत्यापन गर्ने र सत्यापन भएको तथ्याङ्कका आधारमा अनुदान निकासा दिनुपर्ने उल्लेख छ । पालिका भित्र रहेका अधिकांश विद्यालयको IEMIS विवरण अद्यावधिक रहेको देखिएन। यसरी विद्यार्थीको

संख्यात्मक विवरण अद्यावधिक राख्न तयार गरीएको प्रणालीमा विवरण अद्यावधिक गराई सोही बमोजिम निकासा गर्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

४९.३ **शिक्षक दरवन्दी र पदपूर्ति** - स्थानीय तहअन्तर्गत सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूमा स्वीकृत दरबन्दीअनुसार शिक्षक पदपूर्ति भई नियमित तथा गुणस्तरीय पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ। पालिकाअन्तर्गत विभिन्न तहका ५२ वटा सामुदायिक विद्यालयमा स्वीकृत शिक्षक दरबन्दी १८८ रहेकोमा स्थायी ६६, राहत ११६, संघीय शून्य दरबन्दी अनुदानअन्तर्गत १९, करार २ तथा पालिका अनुदानअन्तर्गत १३२ गरी जम्मा ३३५ जना शिक्षक पदपूर्ति भएको देखिन्छ। शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम ७७ को उपनियम (१) अनुसार सामुदायिक विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा सामान्यतया उपत्यका तथा तराई क्षेत्रमा ५०, पहाडी क्षेत्रमा ४५ र हिमाली क्षेत्रमा ४० जना विद्यार्थी हुनुपर्ने व्यवस्था छ। साथै, सोही नियमावलीको नियम १२क मा अधिकांश कक्षामा नियम ७७ बमोजिमको न्यूनतम विद्यार्थी संख्या नपुगेको अवस्थामा विद्यालय गाभ्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ। पालिकामा रहेका ३९ वटा सामुदायिक विद्यालयमा (ECD बाहेक) जम्मा १०,३०८ जना विद्यार्थी अध्ययनरत रहेका छन्। पालिकाले न्यून विद्यार्थी भएका विद्यालय अन्य विद्यालयमा गाभ्ने वा अन्य प्रकृया संचालन गरी शिक्षक विद्यार्थीको अनुपात मिलाउनु पर्दछ।

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षक दरवन्दी			पदपूर्ती						विद्यार्थी	अनुपात
		स्थायी	राहत	जम्मा	स्थायी	राहत	संघीय अनुदान	करार	पालिका	जम्मा		
१	श्री जनप्रिय मा.वि. लिक्मा	१२	२	१४	११	१	२	१	७	२२	१२७९	५८:१
२	श्री मालिका मा.वि.चौमाला	११	३	१४	११	३	२	०	८	२४	९२५	३९:१
३	श्री कालिका मा.वि.राजीपुर	५	९	१४	५	९	०	०	८	२२	९७१	४४:१
४	श्री अमर मा.वि.बनबेहडा	३	७	१०	३	७	०	०	७	१७	६११	३६:१
५	श्री पशुपति मा.वि.मङ्गलपुर	३	५	८	३	५	२	०	७	१७	४५२	२७:१
६	श्री मोहन्याल मा.वि.अण्डैया	४	६	१०	३	६	२	१	६	१८	७०१	३९:१
७	श्री महादेव मा.वि. शंकरपुर	२	३	५	२	३	२	०	५	१२	२७५	२३:१
८	श्री सरस्वती मा.वि. उदासीपुर	२	३	५	२	३	२	०	१०	१७	६३१	३७:१
९	श्री सुनपाल पञ्च मा.वि.इन्द्रपुर	३	२	५	३	२	२	०	६	१३	३०३	२३:१
१०	श्री भवानी राष्ट्रिय मा.वि.ऐठा	४	३	७	४	३	२	०	५	१४	३५६	२५:१
११	श्री जनजागृत मा.वि. झिल	३	५	८	३	५	०	०	३	११	३९२	३६:१
१२	श्री जनता आ.वि. राजीपुर	२	३	५	२	३	०	०	३	८	२१९	२७:१
१३	श्री मुसुरखेत आ.वि. टुण्डीगौडी	१	२	३	१	२	१	०	४	८	१४४	१८:१
१४	श्री सिद्धबाबा आ.वि.खुरखुरिया	०	४	४	०	४	१	०	२	७	१६९	२४:१
१५	श्री केदारेश्वर आ.वि. चनौरा	२	१	३	२	१	१	०	४	८	१५६	२०:१
१६	श्री शिव नमुना आ.वि. कुचैनी	१	४	५	१	३	०	०	३	७	१६८	२४:१
१७	श्री भागेश्वर आ.वि. उदासी	२	२	४	२	२	०	०	३	७	१११	१६:१
१८	श्री आदर्श आ.वि. महुलिया	१	२	३	१	२	१	०	६	१०	३२२	३२:१
१९	श्री शिव आ.वि. डम्मारीपुर	२	३	५	२	३	०	०	२	७	६५	९:१
२०	श्री कालिका आ.वि. शिवपुर	१	२	३	१	२	१	०	५	९	१७३	१९:१
२१	श्री सिंहासन आ.वि.मट्कौना	१	४	५	१	४	०	०	२	७	१०२	१५:१
२२	श्री शिवालिक आ.वि.साझाबजार	०	४	४	०	४	१	०	४	९	१८८	२१:१
२३	श्री जनजागृति आ.वि. अण्डैया	०	५	५	०	५	०	०	४	९	३२०	३६:१

२४	श्री जनचेतना आ.वि. बनखेत	०	३	३	०	३	१	०	४	८	२०२	२५:१
२५	श्री बागडोला प्रा.वि. राजीपुर	१	२	३	१	२	०	०	०	३	६४	२१:१
२६	श्री जनएकता प्रा.वि. लठैया	१	१	२	१	१	०	०	१	३	७१	२४:१
२७	श्री भैरव प्रा.वि. मोया	१	३	४	१	३	०	०	०	४	८०	२०:१
२८	श्री आनन्द प्रा.वि. द्वैदारी	०	३	३	०	३	०	०	२	५	९१	१८:१
२९	श्री बेताल प्रा.वि. आमबगिया	०	३	३	०	३	०	०	२	५	१०५	२१:१
३०	श्री नवजीवन प्रा.वि. माघी	०	३	३	०	३	०	०	१	४	१११	२८:१
३१	श्री त्रिपुरेश्वरी प्रा.वि. लिक्मा	०	३	३	०	३	०	०	१	४	६१	१५:१
३२	श्री जनसमुदाय प्रा.वि. महादेवा	०	३	३	०	३	०	०	१	४	९१	२३:१
३३	श्री दुर्गा प्रा.वि. चमारीपुर	०	३	३	०	२	०	०	१	३	५५	१८:१
३४	श्री महालक्ष्मी प्रा.वि. भैसासुर	०	२	२	०	२	०	०	०	२	२६	१३:१
३५	श्री कालिका प्रा.वि. कटानपुर	१	२	३	१	२	०	०	०	३	६५	२२:१
३६	श्री शिशु सुधार प्रा.वि.अण्डैया	०	२	२	०	२	०	०	२	४	८१	२०:१
३७	श्री बेताल प्रा.वि.उदासीपुर	०	२	२	०	२	०	०	१	३	१०४	३५:१
३८	श्री शंकर प्रा.वि.शंकरपुर	०	२	२	०	२	०	०	१	३	५७	१९:१
३९	नरेन्द्र शाह स्मृति प्रा.वि.भोजपुर	०	०	०	०	०	०	०	१	१	११	११:१
	जम्मा	**६९**	**१२१**	**१९०**	**६७**	**११८**	**२३**	**२**	**१३२**	**३४२**	**१०३०८**	**३०:१**

४९.४ **नगरपालिकाका करार शिक्षक पारीश्रमिक -** शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को लागि स्वीकृत तथा शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रबाट प्रकासित कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधिको खण्ड २ मा स्वीकृत दरवन्दीमा कार्यरत स्थायी तथा अस्थायी/करार र शिक्षण राहत अनुदान कोटामा कार्यरत शिक्षक तथा प्रारम्भिक वाल विकास शिक्षकको तलव भत्ताको लागि वित्तीय हस्तान्तरण मार्फत जाने सशर्त अनुदानबाट खर्च लेख्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यस्तै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा पालिकाको कार्यक्षेत्र तथा कार्यबोझ समेतको विश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा स्थायी र सेवा करारमा लिइने दरवन्दी प्रस्ताव तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। अस्थायी प्रकृतिको दरवन्दी सिर्जना गर्न नहुने व्यवस्था छ। पालिकाले उल्लेख गरेको व्यवस्था अनुसार दरबन्दी स्वीकृत नगरी १३२ शिक्षक करारमा नियुक्त गरी यो वर्ष समानीकरण अनुदान/राजस्व बाँडफाट स्रोतबाट रू ३,६६,५८,३८५।०० तलब भत्ता भुक्तानी गरेको देखियो। कार्यबोझ, पालिकाको आफ्नो आन्तरिक आयको आकार र विद्यालयहरूमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपातका आधारमा सर्वेक्षण गरेर मात्र शिक्षकको दरबन्दी सिर्जना गरी शिक्षकको तलव खर्च लेख्नुपर्दछ।

४९.५

छात्रवृत्ति - शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लागि जारी गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधिको क्रियाकलाप न. २.७.११.१ मा सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुकोलागि विभिन्न आधारमा छात्रवृत्तिको दर निर्धारण गरेको छ। त्यसैगरी IEMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गराई शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोही आधारमा विद्यालयहरुलाई रकम निकासा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले EMIS को तथ्याङ्कका आधारमा ३९ विद्यालयमा गैर आवासिय छात्र वृत्ति रु. १२,७९,२००।०० निकाशा गरेकोमा IEMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गरेको छैन । पालिकाले सत्यापन गरी रकम निकासा गर्नुपर्दछ।

४९.६ **छात्रवृत्ति वितरण सार्वजनिकिकरण** - नेपालको संविधानको अनुसूची ८ अनुसार आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा स्थानीय तहको अधिकारको सूची अन्तर्गत रहेको देखिन्छ। अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा २७ मा निजी लगानीका विद्यालयले प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा देखि बाह्र कक्षा सम्मका कूल विद्यार्थी संख्या अनुसार पांचसय जनासम्म, पांचसय देखि आठसय जनासम्म र आठसय भन्दा बढी विद्यार्थी संख्या भएका विद्यालयले क्रमशः कम्तीमा दश, बाह्र र पन्ध्र प्रतिशत विद्यार्थीलाई निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्न स्थान आरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम १५१ मा संस्थागत विद्यालयले गरीव, अपाङ्ग, महिला, दलित र जनजाति विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था छ। यसर्थ पालिकाले आफ्नो क्षेत्रका विद्यालयको अनुगमन गरी यस्ता छात्रवृत्ति कार्यक्रमको कार्यान्वयनको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्धनको लागी यसरी छात्रवृत्ति पाउने विद्यार्थीको नाम, ठेगाना र रकम पालिका र सम्वन्धित विद्यालयको वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु गराउनु पर्दछ।

४९.७ **छात्रवृत्ति वितरण भरपाई पेश नभएको** - शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लागि जारी गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधिको क्रियाकलाप न. २.७.११.१ मा सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुकोलागि विभिन्न आधारमा छात्रवृत्तिको दर निर्धारण गरेको छ। त्यसैगरी IEMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गराई शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोही आधारमा विद्यालयहरुलाई रकम निकासा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले देहायका विद्यालयलाई निकासा गरेको छात्रवृत्ति रकमको वितरण भरपाई पेश गरेको नदेखिएकाले उक्त प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

क्र.स.	विद्यालयको नाम	छात्रा छात्रवृत्ति		दलित छात्रवृत्ति		वितरण गर्न बाँकी संख्या	जम्मा
		संख्या	रकम	संख्या	रकम		
१	श्री जनप्रिय मा.वि. लिक्मा	१७५	७००००	१९	७६००	१९४	७७६००
२	श्री मालिका मा.वि.चौमाला	१०६	४२४००	२५	१००००	१३१	५२४००
३	श्री कालिका मा.वि.राजीपुर	८२	३२८००	३१	१२४००	११३	४५२००
४	श्री अमर मा.वि.बनबेहडा	८७	३४८००	२६	१०४००	११३	४५२००
५	श्री पशुपति मा.वि.मङ्गलपुर	६४	२५६००	१०	४०००	७४	२९६००
६	श्री महादेव मा.वि. शंकरपुर	३१	१२४००	२५	१००००	५६	२२४००
७	श्री सरस्वती मा.वि. उदासीपुर	९१	३६४००	१४	५६००	१०५	४२०००
८	श्री सुनपाल पञ्च मा.वि.इन्द्रपुर	५०	२००००	४२	१६८००	९२	३६८००
९	श्री भवानी राष्ट्रिय मा.वि.ऐठा	६१	२४४००	१७	६८००	७८	३१२००
१०	श्री जनता आ.वि. राजीपुर	६०	२४०००	१८	७२००	७८	३१२००
११	श्री मुसुरखेत आ.वि. टुण्डीगौडी	४५	१८०००	११	४४००	५६	२२४००
१२	श्री सिद्धबाबा आ.वि. खुरखुरिया	७३	२९२००	७	२८००	८०	३२०००
१३	श्री केदारेश्वर आ.वि. चनौरा	४७	१८८००	१०	४०००	५७	२२८००
१४	श्री जनजागृत मा.वि. झिल	१०२	४०८००	४४	१७६००	१४६	५८४००
१५	श्री भागेश्वर आ.वि. उदासी	५७	२२८००	५	२०००	६२	२४८००
१६	श्री आदर्श आ.वि. महुलिया	९५	३८०००	३१	१२४००	१२६	५०४००
१७	श्री शिव आ.वि. डम्मारीपुर	१८	७२००	०	०	१८	७२००
१८	श्री कालिका आ.वि. शिवपुर	६९	२७६००	१४	५६००	८३	३३२००
१९	श्री सिंहासन आ.वि. मट्कौना	३४	१३६००	३	१२००	३७	१४८००
२०	श्री शिवालिक आ.वि.साझाबजार	६४	२५६००	१२	४८००	७६	३०४००
२१	श्री जनजागृति आ.वि. अण्डैया	१२७	५०८००	५७	२२८००	१८४	७३६००

२२	श्री बागडोला प्रा.वि. राजीपुर	४२	१६८००	१४	५६००	९	२२४००
२३	श्री जनएकता प्रा.वि. लठैया	४५	१८०००	०	०	४५	१८०००
२४	श्री भैरव प्रा.वि. मोया	५१	२०४००	१९	७६००	७०	२८०००
२५	श्री बेताल प्रा.वि. आमबगिया	६८	२७२००	१९	७६००	८७	३४८००
२६	श्री नवजीवन प्रा.वि. माघी	७३	२९२००	२३	९२००	९६	३८४००
२७	श्री जनसमुदाय प्रा.वि. महादेवा	७०	२८०००	१४	५६००	८४	३३६००
२८	श्री दुर्गा प्रा.वि. चमारीपुर	२८	११२००	०	०	२८	११२००
२९	श्री महालक्ष्मी प्रा.वि. भैसासुर	१४	५६००	०	०	१४	५६००
३०	श्री कालिका प्रा.वि. कटानपुर	४७	१८८००	१५	६०००	६२	२४८००
३१	श्री शिशु सुधार प्रा.वि.अण्डैया	६८	२७२००	३२	१२८००	२२	४००००
३२	श्री बेताल प्रा.वि. उदासीपुर	६४	२५६००	२९	११६००	९३	३७२००
३३	श्री शंकर प्रा.वि. शंकरपुर	३८	१५२००	१६	६४००	५४	२१६००
३४	नरेन्द्र शाह स्मृति प्रा.वि.भोजपुर	१०	४०००	१	४००	११	४४००
जम्मा		२१५६	८६२४००	६०३	२४१२००	२६३४	११०३६००

प्रमाण पेश नगरेको	११,०३,६००

४९.८ **निशुल्क पाठ्यपुस्तक** - शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लागि जारी गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधिको क्रियाकलाप न. २.४.६.२ मा सार्वजनिक विद्यालयका कक्षा १ देखी १२ सम्मका विद्यार्थीकालागि नि:शुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान दिने र अनुदानबमोजिम विद्यालयले पाठ्यपुस्तक विद्यार्थिलाई वितरण गरेको पालिकामा पेश गर्ने उल्लेख छ।नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण गर्दा पालिकाले यो वर्ष ३९ विद्यालयका कक्षा १ देखी १२ सम्मका सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुका लागि निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान (स्थानीय विषय/मातृभाषाको समेत) पाठ्यपुस्तक वितरणकालागि रु. ७९,२४,९४५।०० निकासा गरेको छ। विद्यार्थीले पाठ्यपुस्तक समयमा पुगे नपुगेको तथा प्राप्त गरेको सुनिश्चित हुनुपर्दछ।

४९.९ **निशुल्क पाठ्यपुस्तक वितरण भरपाई पेश नभएको** - शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लागि जारी गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधिको क्रियाकलाप न. २.४.६.२ मा सार्वजनिक विद्यालयका कक्षा १ देखी १२ सम्मका विद्यार्थीकालागि नि:शुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान दिने र अनुदानबमोजिम विद्यालयले पाठ्यपुस्तक विद्यार्थिलाई वितरण गरेको पालिकामा पेश गर्ने उल्लेख छ। पालिकाले यो वर्ष ५१ विद्यालयका कक्षा १ देखी १२ सम्मका विद्यार्थीहरुलाई स्थानीय पाठ्यपुस्तकको समेत निकासा भएको मध्ये देहायका विद्यालयले निकासा गरेको पाठ्यपुस्तक वितरण गरेको भरपाई पेश भएन । उल्लेखित कार्यविधि बमोजिम वितरण भरपाई पेश गर्नुपर्ने रु.

क्र.स.	विद्यालयको नाम	निकाशा रु.	वितरण भएको रु.	वितरण गर्न बाँकी रु.
१	श्री भागेश्वर आ.वि. उदासी	७१५७४.२	०	७१५७४
२	श्री पशुपति मा.वि.मङ्गलपुर	३७३१३७	०	३७३१३७
३	श्री मालिका मा.वि.चौमाला	६७५५९०.६	०	६७५५९१
४	श्री सिद्धबाबा आ.वि.खुरखुरिया	१०८७६४.२	०	१०८७६४
५	श्री शिव नमुना आ.वि. कुचैनी	९२६६९.२	९१७०३	९६६
६	श्री अमर मा.वि.बनबेहडा	४६०५९२	४०७२६१	५३३३१
७	श्री बागडोला प्रा.वि. राजीपुर	३५९८४	०	३५९८४
८	श्री जनसमुदाय प्रा.वि. महादेवा	५३३१२.२	०	५३३१२
९	श्री जनप्रिय मा.वि. लिक्मा	८४५४८८.२	६४५६२०	१९९८६८
१०	श्री कालिका प्रा.वि. कटानपुर	३९१४०	०	३९१४०
११	श्री शिशु सुधार प्रा.वि.अण्डैया	४७६९५.४	०	४७६९५
१२	श्री शिव आ.वि. डम्मारीपुर	४४७२६.७	०	४४७२७
१३	श्री नरेन्द्र शाह स्मृति प्रा.वि.भोजपुर	५७२८.८	०	५७२९
१४	श्री सरस्वती मा.वि. उदासीपुर	४२८५१३.६	४०२०१८	२६४९६
१५	श्री मुसुरखेत आ.वि. टुण्डीगौडी	९६४८४.१	०	९६४८४
१६	श्री कालिका मा.वि.राजीपुर	६६२५५०.२	६१६२५५	४६२९५
१७	श्री जनजागृत मा.वि. झिल	२६४७६४.८	२२१५४३	४३२२२
जम्मा		४३०६७१५	२३८४४००	१९२२३१५

प्रमाण पेश नगरेको	१९,२२,३१५

४९.१० **स्थानीय पाठ्यपुस्तक वितरण** - शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लागि जारी गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधिको क्रियाकलाप न. २.४.६.२ मा सार्वजनिक विद्यालयका कक्षा १ देखी १२ सम्मका विद्यार्थीकालागि नि:शुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान दिने र अनुदानबमोजिम विद्यालयले पाठ्यपुस्तक विद्यार्थिलाई वितरण गरेको पालिकामा पेश गर्ने उल्लेख छ।

पालिकाले यो वर्ष ३९ विद्यालयका कक्षा १ देखी ८ सम्मका विद्यार्थीहरुलाई स्थानीय पाठ्यपुस्तक देहायबमोजिम छपाई रु.८,७८,६६२ को खरिद भुक्तनी गरेको छ ।

कक्षा	परिमाण			मूल्य रु		
	छापेको	विद्यालयलाई निकाशा	बाँकी	दर	निकाशा	बाकी
१	९०१	६८४	२१७	६४	४३७७६	१३८८८
२	७२४	६९४	३०	७५	५२०५०	२२५०
३	८४७	७११	१३६	७१	५०४८१	९६५६
४	९८२	९१९	६३	६८	६२४९२	४२८४
५	१२५८	१२०४	५४	६८	८१८७२	३६७२
६	९०१	९०१	०	१३५	१२१६३५	०
७	१७७७	८३८	९३९	१२८	१०७२६४	१२०१९२
८	१३६९	१३५५	१४	१५०	२०३२५०	२१००
जम्मा					७२२८२०	१५६०४२

पालिकाले विद्यालयलाई निकासा गरेको रु. ७,२२,८२०।०० को पाठ्यपुस्तक वितरण भरपाई पेश भएको छैन। बाँकी रु.१,५६,०४२।०० को पाठ्यपुस्तक वितरण नभएको परिमाण २०८२ भदौ २३ र २४ को जेन्जी आन्दोलनमा जलेको पालिकाले जनाएको छ । यसरी आवश्यकता भन्दा बढी खरिद गरी वितरण नगरी कार्यविधि विपरित पालिकामै भण्डारण गरेको नियमसंगत नदेखिएको रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१,५६,०४२

४९.११ **विपन्न लक्षित छात्रवृत्ति** - शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि जारी कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधिको क्रियाकलाप नं. २.७.१३१.३०५ अनुसार विपन्न लक्षित छात्रवृत्तिका लागि छनोट भएका कक्षा ६ देखि १२ सम्मका योग्य छात्र–छात्रालाई बैंक खाता खोल्न लगाई स्थानीय तहले रुजु गरी IEMIS/EMIS प्रणालीमा विवरण प्रविष्ट गराई सोही आधारमा रकम हिसाब गरी सम्बन्धित विद्यार्थीको खातामा छात्रवृत्ति रकम प्राप्त हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने उल्लेख छ। तर पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा कक्षा ६ देखि १२ सम्मका विपन्न लक्षित छात्रवृत्तिका लागि निकासा गरेको जम्मा रु. १८,५४,०००।०० मध्ये रु. १६,२६,०००।०० रकम उल्लेखित कार्यविधिले तोकेबमोजिम विद्यार्थीको खातामा निकासा नगरी १९ वटा विद्यालयको खातामा निकासा गरेको देखिन्छ। पालिकाले कार्यविधि बमोजिम IEMIS मा प्रविष्ट भएका तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट यथार्थ विवरणसँग सत्यापन गराई शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोही आधारमा छात्रवृत्ति रकम प्रत्यक्ष रूपमा विद्यार्थीको बैंक खातामा निकासा गर्नुपर्दछ।

४९.१२ (२३५-2082-03-22):

कक्षा १-३ मा पढाइ तथा गणित क्षेत्रका थप सिकाई सामाग्री छपाई तथा वितरण - शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रद्वारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, २०८१/८२ को क्रियाकलाप नं. २.७.१३.१३ मा विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानको बुँदा नं. ९.३ मा कक्षा १-३ मा पढाइ तथा गणित क्षेत्रका थप सिकाइ सामग्री छपाइ तथा वितरणका लागि प्रति विद्यार्थी रु. ९,००० सम्म खर्च गर्न सकिने व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ। पालिकाले उक्त शीर्षकमा ३९ सेट सामाग्री रु. ३,२२,०६३।०० बराबरको सिकाइ सामग्री खरिद गरेको भए तापनि सो सामग्री विद्यालय तथा विद्यार्थीहरूमा वितरण गरेको देखिएन। शैक्षिक समाग्री आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खरिद गरी वितरण नगरी राखेको अवस्थामा २०८२ को जेन्जी आन्दोलनमा उक्त सामाग्री जेलेको पालिकाले जानकारी गराएको छ। यसरी आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खरिद गरी वितरण नगरी मौज्दात राख्ने कार्य नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

४९.१३ **दिवा खाजा** - शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यक्रम पुस्तिका २०८१/८२ को अनुसूची ४(ख) मा ४ देखि १२ बर्ष उमेरका बालबालिकाका लागि दैनिक आवश्यक पर्ने वृहत र सुक्ष्म पोषक तत्वको मात्रा तोकिएको छ। त्यसै गरि उक्त अनुसूचीले दिवा खाजा व्यवस्थापन सम्बन्धमा दिवा खाजाका लागि स्थानीय स्तरमा उत्पादन हुने खाद्यान्न प्रयोग गरी विद्यालयमा दिवा खाजा तयार गरी विद्यार्थीलाई उपलब्ध गराउने, विद्यालय व्यवस्थापन समितिले अभिभावक आमा समूह मार्फत खाजा व्यवस्थापनको प्रत्यक्ष रेखदेख तथा अनुगमनको व्यवस्था मिलाउन सक्ने र दिवा खाजाका लागि विद्यार्थीलाई नगद उपलब्ध नगराउने उल्लेख छ। पालिकाले शसर्त अनुदानबाट कुल ३९ विद्यालय तथा अन्तर्गतका बालबिकास केन्द्रका लागि खाजा वापत रु. १,४९,२३,५३०।०० विद्यालयमा निकासा गरेको पाइयो । पालिकाले निकासा गरेको रकमको सदुपयोग भए नभएको र विद्यार्थीहरुले तोकिए बमोजिमका पौष्टिकयुक्त खानेकुरा पाए नपाएको सम्बन्धमा पालिकाले अनुगमन गर्नुपर्दछ।

४९.१४ (८१-2081-10-10):

बालबालिकाको अपाङ्गताको प्रारम्भिक पहिचान (Disability Screening) - शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रद्वारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, २०८१/८२ को क्रियाकलाप नं. २.७.१३.३०२ को बुँदा नं. १५.७ अनुसार यस कार्यक्रमका लागि छनौट भएका स्थानीय तहका विद्यालयहरूमध्ये EMIS सम्बन्धी कार्य गर्ने शिक्षक/कर्मचारी वा प्रधानाध्यापकमध्ये एक जनाले बालबालिकाको अपाङ्गताको प्रारम्भिक पहिचान गर्ने, पहिचान भएका बालबालिकालाई अपाङ्गताको अन्तिम परीक्षण तथा प्रमाणिकरणका लागि चिकित्सककहाँ प्रेषण गर्ने, सोको तथ्याङ्क EMIS मा प्रविष्टि गर्ने तथा अपाङ्गताको प्रारम्भिक पहिचानका लागि विकास गरिएका साधनहरूको प्रयोग सम्बन्धी क्षमता विकास तालिममा सहभागी हुने व्यवस्था गरिएको छ। साथै EMIS मा आवद्ध Disability Module प्रयोग गरी विद्यालयमा अध्ययनरत बाल विकासदेखि कक्षा ३ सम्मका विद्यार्थीहरूको अपाङ्गताको प्रारम्भिक पहिचान गर्नुपर्ने उल्लेख छ। उक्त क्रियाकलापका लागि प्रति विद्यार्थी रु. १०० का दरले बजेट व्यवस्था गरिएकोमा सो रकमको ५० प्रतिशत शिक्षक क्षमता विकासमा र बाँकी ५० प्रतिशत विद्यार्थीको अपाङ्गताको प्रारम्भिक पहिचान तथा EMIS मा Disability Module मा विवरण प्रविष्टि गर्ने कार्यमा संलग्न शिक्षक/कर्मचारीलाई खाजा–खाना खर्च उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले यसवर्ष ३७७७ जना को अपाङ्गता पहिचान परीक्षण र सो कार्यकालागि प्रतिविद्यार्थि रु. ५० का दरले ३९ विद्यालयका शिक्षकलाई रु. १,८८,८००।०० निकासा गरेकोमा बाँकी रु. १,३३,२६३।०० अभिमुखिकरण तथा तालिममा खर्च गरेको छ। तर उक्त कार्यको EMIS मा प्रविष्टि भएको तथ्याङ्क हेर्दा ३५६२ जनाको मात्र अपाङ्गता पहिचान कार्य भएको देखियो। पालिकाले यस सम्बन्धमा निकासा गरेको रकम अनुरूप EMIS मा आवद्ध Disability Module मा विवरण प्रविष्टि भएको तथा कार्यविधिले तोकेअनुसार कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

४९.१५ (१३४-2082-03-22):

CTEVT को मापदण्ड बमोजिम अनुदान - प्राविधिक शिक्षा सञ्चालनका लागि स्थानीय तहमार्फत अनुदान वितरण गर्दा, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (CTEVT) बाट प्रदान गरिएको सम्बन्धन, स्वीकृति वा अनुमति पत्रको प्रतिलिपि अनिवार्य रूपमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। साथै, अघिल्लो आर्थिक वर्षको अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको प्रतिलिपि, प्रशिक्षक तथा प्रशिक्षार्थीको विवरण, भौतिक पूर्वाधारको अवस्था, प्रयोगात्मक स्थल, शिक्षालय र औद्योगिक प्रतिष्ठानबीचको सहकार्य, उत्तीर्ण प्रशिक्षार्थीको रोजगारीको अवस्था लगायतका विषयवस्तु स्पष्ट देखिने गरी तयार पारिएको शिक्षालयको संक्षिप्त विवरणसहितको प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ। त्यसैगरी, चालु शैक्षिक वर्षमा दर्ता भएका प्रशिक्षार्थीहरूको दर्ता नम्बर खुल्ने गरी विद्युतीय प्रणालीबाट जारी गरिएको प्रतिवेदन, अन्तिम परीक्षामा सहभागी भएका विद्यार्थीहरूको विवरण वा मार्क लेजर, तथा अनुदान रकम परिचालन गरिने क्षेत्र र रकम बाँडफाँडको विवरण खुल्ने कागजात समेत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा कालिका माध्यमिक विद्यालय, राजिपुर र मोहन्याल माध्यमिक विद्यालयलाई रु. ३ लाख ५० हजारका दरले रु.७ लाख अनुदान वितरण गरेको छ। आर्थिक वर्षको अन्त्यमा अघिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पेश भएको छैन भने एक विद्यालयमा ७ लाख अनुदान दिनुपर्नेमा २ विद्यालयलाई ३ लाख ५० हजारका दरले अनुदान दिएको छ । पालिकाले अनुदान रकमको उद्देश्य अनुसार सदुपयोग भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

५० स्वास्थ्य तथा औषधी व्यवस्थापन

आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने स्वास्थ्य सम्बन्धी सशर्त अनुदान अन्तर्गतका क्रियाकलाप तथा कार्यक्रमहरू संचालनका लागि यस नगरपालिकामा देहायबमोजिम बजेट प्राप्त र खर्च भएको छ।

क्र.सं	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	खर्च
१	स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा स्वास्थ्य चौकी प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र अस्पताल तथा आयुर्वेद औषधालयहरुमा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरुको स्वीकृत दरवन्दी अनुसारको तलब महंगी भत्ता र पोषाक भत्ता	१५३४५२८८.८५
२	मृगौला प्रत्यारोपण गरेका डायलाइसिस गराइरहेका क्यासर रोगी र मेरूदण्ड पक्षघातका विरामीहरूलाई औषधि उपचार खर्च बापत मासिक रु ५ हजार दरले उपलब्ध गराइने रकम	२११५०००.
३	कम्युनिटि डट्स कार्यक्रम कार्यक्रम संचालन र महानगर उपमहानगर तथा नगरपालिकाका स्वास्थ्यकर्मिहरू लाइ क्षयरोग मोड्युलर तालिम	६८,०००.००
४	राष्ट्रिय महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम (पोसाक प्रोत्साहन र यातायात खर्च)	१६२८०००.
५	IMNCI को सचेतनात्मक कार्यक्रम	९९,११५.००
६	पोषण कार्यक्रम	४३९९३०.
७	परिवार योजना सेवा	२२२९८०.
९	एच.पी.भी. खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवात को लागि कार्यक्रम संचालन तथा ब्यबस्थापन (स्वास्थ्यकर्मीको तालिम महिला स्वास्थ्यस्वयंमसेविका/ स्वयंसेवक को अभिमुखीकरण विद्यालय शिक्षक को वैठक र पालिका तथा वडा खोप समन्वय समितिको वैठक) खर्च	३९३०००.
१०	जेरियाट्रिक तथा लैगिंक हिंसा व्यवस्थापन कार्यक्रम	५०,०००.००
११	स्वास्थ्य चौकी (आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र) को न्युनतम सेवा मापदण्ड कार्यक्रम (अभिमुखीकरण समिक्षा फलो अप अनुगमन तथा सुदृधिकरण समेत)	११२०००.
१२	किशोर किशोरी स्वास्थ्य सेवा	९७,९००.००
१३	समुदायलाई क्षयरोग सम्बन्धी अभिमुखिकरण एवम् घरदैलो क्षयरोग खोजपडताल कार्यक्रम। क्षयरोगका जोखिम समुह तथा स्वास्थ सेवाको पहुच कम भएका समुदायमा सकृय क्षयरोग खोजपडताल कार्यक्रम। घरपरिवारका सदस्यहरूको सम्पर्क परिक्षण एवं पाँच वर्ष मुनिका बालबालिमा क्षयरोग रो	१०३६८०.
१४	डेंगु लगायतका किटजन्य रोगहरूको नियन्त्रणका लागि लामखुट्टेको वासस्थान खोजी गरी लार्भा नष्ट गर्ने बिद्यालय शिक्षा कार्यक्रम अभियान संचालन गर्ने तथा सरोकारवालाहरूसंग अभिमुखिकरण गर्ने र किटजन्य रोग नियन्त्रण कार्यक्रमको डाटा भेरिफिकेशन	९९,०००.००
१५	स्थानिय तह मार्फत मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम सन्चालन	९८०२१०.
१६	ग्रामिण मलेरिया कार्यकर्ताहरुको तलबभत्ता र आयतित मलरिया रोक्न गरिने सचेतना अभियान कार्यक्रम	३०८३३१.
१७	किटजन्य रोग नियन्त्रण कार्यक्रमको अनुगमन एवम् मूल्याङ्कन तथा किटजन्य रोग नियन्त्रणका लागि Active Case Detection तथा slide ढुवानी समेत (औलो र कालाजार)	१९८६८५.
१८	स्थानीय तहको साझेदारीमा नियमित खोप सुदृढीकरण पूर्ण खोप सुनिश्चतता र दीगोपनाका	२९६०००.

	लागि स्वास्थ्यकर्मिबाट वडामा घरधुरी सर्वेक्षण पालिकाबाट वडा भेरिफिकेसन अनुगमन तथा प्रमाणीकरणको सुपरिवेक्षण तथा व्यवस्थापन खर्च	
१९	प्रजनन् रुग्णता स्वास्थ्य सेवा	२५८७६०.
२०	आकस्मिक अवस्थामा औसधि एवं ल्याब सामाग्री ढुवानी रेकर्डिङ तथा रिपोर्टिङका लागि फर्म फरमेट छपाइ ई-टि.बि रजिस्टरअध्यावधिक विश्व क्षयरोग दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम स्थलगत अनुशिक्षण तथा सुपरिवेक्षण क्षयरोगका कार्यक्रमको अर्ध बार्षिक समिक्षा तथा कोहर्ट विश्	८९,८००.००
२१	स्थानिय तह तर्फ मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम अन्तर्गत आमा सुरक्षा गर्भवती उत्प्रेरणा सेवा रक्तसंचार न्यानो झोला सुरक्षित निशुल्क गर्भपतन र नवजात शिशुको निशुल्क उपचार कार्यक्रम	४८१७१६०.
२२	जुनोटिक रोगहरू AMR सम्बन्धि पैरवी तथा अभिमूखिकरण कार्यक्रमAMR Day Rabies Day	२०,०००.००
२३	नियमित तथ्याङ्कको गुणस्तर वृद्धिका लागि स्वास्थ्य संस्थाहरूको मासिक बैठक डाटा भेरिफिकेशन तथा भ्यालिडेशन एवम् अर्धबार्षिक र बार्षिक समिक्षा	२७६२००
२४	आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधि खरिद	१४६३४२०
	कुल जम्मा	२९४८२४५९.८५

यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्न छन् :

५०.१ **दरबन्दी भन्दा बढी पदपूर्ती** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७३ मा स्थानीय तहले आफ्नो कार्यबोझ, राजस्वको क्षमता, खर्चको आकार, स्थानीय आवश्यकता र विशिष्टता समेतलाई आधारमा लिई संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा कर्मचारीको दरबन्दीको प्रस्ताव तयार गरी स्वीकृत गराउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाको स्वास्थ्य तर्फको दरबन्दी संरचना र पदपूर्ती अवस्था देहाएबोजिम रहेको छ ।

क्रं. सं.	पद	तह	सेवा	समुह	दरबन्दी	पदपुर्ती			रिक्त	बढी
						स्थायी	करार	फाजिल		
१	जन स्वास्थ अधिकृत	सातौं/ आठौँ	स्वास्थ्य	हे. ई .	१	१	०	०	०	०
२	/सि.अ.हे.ब.	छैटौं/ पाँचौ / छैटौं	स्वास्थ्य	हे. ई .	४	४	०	०	०	०
३	हे. अ ./ अ . हे . ब .	पाँचौ/छैटौं/ सातौं	स्वास्थ्य	हे. ई .	८	१२	०	४	०	४
४	सि. अ . न . मी ./ अ . न . मी	छैटौं/ पाँचौ / चौथौं	स्वास्थ्य	क. न .	६	८	१	३	०	३
५	ल्या अ	पाचौ	स्वास्थ्य	मे ल्या टे	१	२	०	१	०	१
६	मे अ	आठौ	स्वास्थ्य	ज हे स	१	१	०	०	०	०
जम्मा					२१	२८	१	८	०	८

यसरी दुर्गम जिल्ला तथा पालिकामा दरबन्दीभन्दा न्यून जनशक्ति रहेको विद्यमान अवस्थामा समेत यस पालिकामा स्वीकृत दरबन्दीभन्दा ८ जना बढी कर्मचारी कार्यरत रहेका छन्। दरबन्दीभन्दा बढी कर्मचारी कार्यरत रहँदा सशर्त अनुदानबाट कर्मचारीलाई पारिश्रमिक भुक्तानी गर्नसमेत समस्या उत्पन्न हुने गरेको देखिन्छ। स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको च.नं. ५८५१ मिति २०८०।०३।२५ को पत्रअनुसार कर्मचारी समायोजन पश्चात स्थानीय तहको दोहोरो सहमतिका आधारमा कामकाजमा खटाइएका कर्मचारीहरूमध्ये स्वीकृत दरबन्दीभन्दा बढी रहेका स्वास्थ्य कर्मचारीहरूलाई सम्बन्धित स्थानीय तहमा मिति २०८०।०४।०१ गतेदेखि लागू हुने गरी अनिवार्य काज फिर्ता गरी मन्त्रालयमा जानकारी पठाउन पत्राचार गरिएको भए तापनि सोको कार्यान्वयन भएको देखिएन। अतः पालिकाले

मन्त्रालयको परिपत्रअनुसार स्वीकृत दरबन्दीभन्दा बढी कर्मचारीहरूलाई सम्बन्धित स्थानीय तहमा काज फिर्ता गरी दरबन्दीअनुसार कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।

५०.२ **तलबी प्रतिवेदन** - स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ अनुसार स्वास्थ्यकर्मी कर्मचारीको तलवी प्रतिवेदन पारित गरेरमात्र तलब भत्ता खर्च भुक्तानी गर्नु पर्दछ । पालिकाले यस वर्ष स्वास्थ्य तर्फका कार्यरत कर्मचारीको तलवी प्रतिवेदन पारित नगरी संघीय सशर्त चालु शीर्षकबाट रू. १,९२,८७,९११।०० तलव खर्च लेखेकोमा तलव भत्ता तथा ग्रेडको सम्बन्धमा एकिन गर्न सकिएन। ऐनको व्यवस्था बमोजिम तलवी प्रतिबेदन पारित गरेर मात्र तलब खर्च लेख्नुपर्दछ।

५०.३ **न्यानो झोला कार्यक्रम** - स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा सशर्त अनुदान तर्फ स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरुको मार्गदर्शनमा प्रसुतिका आधारमा अनुमान गरी न्यानो झोलाको लागि अस्पतालहरुले सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावली अनुसार तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार खरिद गरी सो अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट गुणस्तर परीक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकामा गत वर्ष ४०७ थान र यो वर्ष ८०० थान को रु. ७,१४,१६०।०० खरिद गरेकोमा यो वर्ष ६२६ जना प्रसुति भएको अभिलेखबाट देखिन्छ। पालिकाको भण्डारमा खरिद गरिएका ५८१ थान न्यानो झोला मौज्दातमा रहेका छन्। खरिद भएका त्यस्ता झोलाहरु तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट परीक्षण गरेको देखिएन। तसर्थ माग र आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ आङ्कलन गरी गुणस्तरीय झोला खरिद गर्नुपर्दछ। लामो समय भण्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले त्यसतर्फ समेत पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

५१ कृषि तथा पशु तर्फ

यस पालिकाकालागि संघिय शसर्त चालु अन्तर्गत कृषि तथा पशुतर्फ देहायका कार्यक्रममा बजेट प्राप्त भई खर्च भएको छ ।

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	विनियोजन रु.	खर्च रु.
	कृषि तर्फ		
१	कृषि स्नातक करार	५२५०००	५२५०००
२	किसान सूचीकरण कार्यक्रम	३०००००	०
३	मसिना तथा बास्नादार धान प्रर्वद्धन कार्यक्रम	१००००००	७५८४०
४	कृषि जैविक विविधता संरक्षण तथा सामुदायिक बीउ बैंक सुदृढीकरण कार्यक्रम	५०००००	४९५६१३
५	कृषि पशुपन्छी तथा मत्स्य तथ्याकं अध्यावधिक कार्यक्रम	६००००	०
	जम्मा (क)	२३८५०००	१०९६४५३
	पशुपन्छी तर्फ		
१	एक पालिका एक भेटेरिनरी डाक्टर	५२५०००	५२५०००
२	कृषि तथा पशु सेवाका एक गाँउ एक प्राविधिकहरुको तलब भत्ता	१७२०००	१६४५०५
३	इपिडेमियोलोजिकल रिपोर्टिङ्ग	१२०००	०
४	बङ्गुर पालन असल अभ्यास प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४०००००	०
५	महामरी/आकास्मिक रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	१०००००	९९९८०
६	कृत्रिम गर्भाधान मिसन कार्यक्रम	१३००००	४८५२५
७	रेबिज नियन्त्रण कार्यक्रम	८००००	८००००
	जम्मा (ख)	१४१९०००	९१८०१०
	कुल जम्मा (क+ख)	**३८०४०००**	**२०१४४६३**

यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्न छन् :

५१.१

अनुदानको अनुगमन - सार्वजनिक निकायबाट उपलब्ध गराईएको अनुदानको सही सदुपयोग भए नभएको एकीन गर्न अनुदान उपलब्ध गराउने निकायले समय समयमा अनुगमन गर्नुपर्दछ। यस वर्ष पालिकाले संघीय सशर्त अनुदान मसिना तथा बास्नादार धान प्रर्वद्धन कार्यक्रममा अनुदान अन्तगर्त सवा मन्सुली १६२० केजि, सावित्री १५० केजी, राधा १५० केजी मसिनो जातको धान रु. १ लाख ५१ हजार ६ सयको खरिद गरी ५० प्रतिशत रु. ७५ हजार ८ सय लागत सहभागितामा कृषि समुह, फर्म, तथा किसानलाई वितरण गरेको देखिन्छ। त्यस्तै कृषि जैविक विविधता संरक्षण तथा सामुदायिक बीउ बैंक सुदृढीकरण कार्यक्रम अन्तर्गत एकता जैविक विविधता कृषि सहकारी संस्था लिमिटेडलाई विउ पुँजी तथा विउ वैंक स्थापनाकालागि फर्निचर खरिद वितरण रु. ४ लाख ९५ हजार ६ सय अनुदान खर्च लेखेको छ। तर पालिकाबाट बितरण भएको अनुदानको सहि सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन तथा उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा परेको प्रभाव, बजारीकरणमा पारेको प्रभाव, अनुदान प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको विवरण लगागत विषयमा पालिकाले कुनै अध्ययन प्रतिवेदन तथा प्राप्त उपलव्धी मापन गरेको छैन। साथै अनुदान सम्बन्धमा स्थानीय अनुदान नीति तय गरेको छैन। तसर्थ अनुगमनलाई प्रभावकारी वनाई संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट वितरण हुने अनुदानमा दोहोरोपना नहुने गरी अनुदानग्राहीको जीबनस्तरमा सुधार आएको यकिन गरी रकमको पूर्ण सदुपयोग गराउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

५१.२ (२३७-2082-03-24):

सम्झौता विना भुक्तानी - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ मा सरकारी रकम खर्च गर्दा सुनिश्चित हुनुपर्ने विषयहरू उल्लेख छ। त्यसैगरी प्रदेश तथा स्थानीय तहमा सशर्त वित्तीय हस्तान्तरित कृषि विकास कार्यक्रम सञ्चालनसम्बन्धी कार्यविधि, २०८१ को बुँदा नं. ३३ अनुसार यस कार्यविधिअनुरूप सञ्चालन हुने क्रियाकलाप तथा विकास गरिएका पूर्वाधार र सुविधाहरू सम्झौतामा तोकिएबमोजिमको प्रयोजनका लागि मात्र प्रयोग गर्नुपर्ने, कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने निकायको पूर्व स्वीकृति बिना तोकिएको अवधिभित्र कुनै फेरबदल वा संरचनाको स्वरूप परिवर्तन, बिक्री वा वितरण गर्न नपाइने तथा सम्झौता अवधिसम्म कम्तीमा सञ्चालन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले संघीय सशर्त अनुदान अन्तर्गत कृषि जैविक विविधता संरक्षण तथा सामुदायिक बीउ बैंक सुदृढीकरण कार्यक्रम अन्तर्गत एकता जैविक विविधता कृषि सहकारी संस्था लिमिटेडलाई बीउ पूँजी अनुदान रु. १,००,०००।०० तथा बीउ बैंक स्थापनाका लागि फर्निचर खरिद गरी वितरण गरिएको रु. ३,९५,६१३।०० समेत गरी कूल रु. ४,९५,६१३।०० अनुदान खर्च लेखेको छ। तर उल्लेखित कार्यविधिले तोकेबमोजिम सहकारी संस्थासँग आवश्यक सम्झौता गरेको देखिएन। पालिकाले कार्यविधि बमोजिम आवश्यक सम्झौता गरी अनुदानबाट स्थापना गरिएको बीउ बैंकको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निरन्तर र उद्देश्यअनुरूप भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

५२ **ठेक्का व्यवस्था**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ। पालिकाले वोलपत्र मार्फत प्रतिस्प्रर्धि आपूर्तिकर्ता छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका निर्माणका योजना कार्यान्वियन गर्दै आएको छ। यस्ता योजना लागत अनुमान भन्दा १३.१२ देखि ४०.१२ प्रतिशत सम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वियन गराएको पाइयो। पालिकाको स्वीकृत नर्म्सका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश योजना निर्माण तथा आपूर्ती सम्पन्न गरी भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो। यस्ता योजनाको भुक्तानी गर्दा न्यून लागतमा कार्य भएको सम्वन्धमा नर्म्समा नै अधिक मूल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा सम्झौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा पालिकाको ध्यानाकर्षण हुनुपर्ने देखिन्छ। साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको यकिन गर्न प्रणाली सुदृढ गरी न्यून मुल्यमानै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ। नमुना परिक्षणको क्रममा गत र यस वर्ष बन्दोबस्ती भएका ठेक्काको विवरण निम्नानुसार छ।

ठेक्का नं.	कामको विवरण	निर्माण व्यवसायीको नाम र ठेगाना	लागत अनुमान रकम (मूअ कर र पिएस बाहेक)	सम्झौता रकम (मूअ कर बाहेक)	घटी प्रतिशत
GGM/WORKS/ NCB/04/080-81	राजिपुर वुद्धि भुषालको घर देखि खुरखुरिया हुँदै गदरिया जोड्ने सडक कालो पत्रे	हरिगंगा निर्माण सेवा	१,६२,०२,६१२	१,१५,०३,४६७	३२.२५
GGM/WORKS/ NCB/01/080-81	समाज सेवा समितिको चोक देखि अमर खत्रीको घर सम्म सडक कालोपत्रे	विद्या कन्स्ट्रक्सन	१,०५,५०,८१३	६९,४३,५५६	३४.१९
GGM/WORKS/ NCB/02/081-82	राजीपुर खुरखुरिया देखि मसुरखेत स्कुल देखि कैलारी गा.पा. जोड्ने सडक कालोपत्रे	विद्या कन्स्ट्रक्सन	६४,६३,८९७	४५,२७,६०३	२९.९६
GGM/WORKS/ NCB/04/081-82	चमारीपुर पिपल चौतारी देखि मसुरिया स्वास्थ्य केन्द्र जोड्ने सडक कालोपत्रे	विद्या कन्स्ट्रक्सन	६९,९३,२०६	४६,९१,६६५	३२.९१
GGM/WORKS/ NCB/03/081-82	सालघारी शिविर देखि पूर्वी जिंरायत हुँदै बालुवाटार सम्म सडक कालोपत्रे	प्रकाश कन्स्ट्रक्सन	४६,४९,५०४	३३,०८,४७६	२८.८४
GGM/WORKS/ NCB/01/081-82	वडा नं. ३ र ६ को सडक कालोपत्रे	खगराज एण्ड अमित कन्स्ट्रक्सन	५८,३१,३७१	४४,९८,७८६	२२.८५
GGM/WORKS/ NCB/C2/081-82	वडा नं. २, ४ र १० को सडक कालोपत्रे	चौडेल निर्माण सेवा	६०,५४,४६५	४६,३३,१३९	२८.४८
GGM/WORKS/ NCB/C3/081-82	वडा नं. ८ र ११ वडा कार्यालयमा तला थप	जिमि कन्स्ट्रक्सन तथा कन्सल्ट प्रा.लि.	२८,७९,४८९	२५,०१,६०१	१३.१२
GGM/WORKS/ NCB/05/081-82	विणा विद्या मन्दिरको भवन निर्माण वडा नं. ६	सि.वि. निर्माण सेवा	२७,६०,८८४	२२,०१,३४७	२०.२७
GGM/WORKS/ NCB/10/081-82	वडा नं. ५ जनजाग्ती आवि अण्डैयाको भवन निर्माण	कुलदेव निर्माण सेवा एण्ड विल्डर्स काठमाडौं	९८,२७,१२०	७१,६४,९७९	२७.०९
GGM/WORKS/ NCB/11/081-82	वडा नं. १० सरस्वती मावि उदासिपुर भवन निर्माण	कुलदेव निर्माण सेवा एण्ड विल्डर्स काठमाडौं	९८,२७,१२०	७१,२३,९५४	२६.४९
GGM/WORKS/ NCB/08/081-82	वडा नं. १ केदारेश्वर आवि चनौरा भवन निर्माण	डि.आर निर्माण सेवा	९८,२७,१२०	८२,१८,६५९	१६.३७
GGM/WORKS/ NCB/09/081-82	वडा नं. ४ कालिका मावि राजिपुर भवन निर्माण	रकाल कन्स्ट्रक्सन	९८,२७,१२०	६२,५८,३२०	३६.३२
GGM/WORKS/ NCB/07/081-82	वनबेहेडा, कुचैनी झिल हसुलिया चोक गोरखनाथ मन्दिर र वडा नं. ८ शिव बजारमा हाईमास्ट लाईट जडान	दिप लाइट इनर्जी प्रा.लि.	३८,०४,७५९	२६,३९,५८३	४०.१२
GGM/WORKS/ NCB/06/081-82	चमरैया कृषि सडक देखि विन्तिराम चौधरीको घर सम्म	रानादेव कन्स्ट्रक्नसन	२०,५३,३४६	१२,९२,०१०	३७.०८

	जहरी कटान झन्झटपुर पतिरामको घर देखि उत्तर झो.पु. र डम्मरपुर देउनान टोल जाने बाटो ग्राभेल				
GGM/WORKS/ NCB/12/081-82	मालिका मावि भवन निर्माण	एभरेष्ट कन्स्ट्रक्सन	५४,५०,४४८	४०,८०,८३४	२५.१३
GGM/WORKS/ NCB/01/079-80	गोप्का सडक कालोपत्रे वडा नं. १	यु एम कन्स्ट्रक्सन दोदोधरा कैलाली	२७,६४,०६५	२१,५९,७३८	२१.८६
GGM/WORKS/ NCB/11/080-81	कैलाली जिल्लाको गौरीगङ्गा न.पा. मसुरियादेखि दमारिपुरसम्म नाली सहित सडक कालोपत्रे र चन्द्र खातीको घरको कल्भर्ट देखि उत्तर मूल सडक (कृषि सडक) कालोपत्रे	हरिगङ्गा निर्माण सेवा	५५,८५,२१४	४०,८८,२३३	२६.८०
GGM/WORKS/ NCB/05/080-81	सालघारी शिविर देखि पूर्वि जिरायत हुँदै वालुवाटारसम्म सडक कालोपत्रे	हरिगङ्गा निर्माण सेवा	६८,९४,७३१	५०,४३,५७४	२६.८५

५३ **पेश्की जोखिम**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३(३) मा पेश्की दिँदा निर्माण व्यवसायी तथा आपूर्तिकर्ताबाट पेश्की रकम खाम्ने गरी निजबाट पेश्की जमानत लिई पेश्की दिनुपर्ने व्यवस्था छ। त्यस्तै गरी ११३(४) मा पेश्की जमानतको मान्य अवधि पेश्की फर्स्योट गर्नुपर्ने अवधि भन्दा कम्तिमा १ महिनाको हुनुपर्ने व्यवस्था छ। निम्नानुसार निर्माणको लागि पालिकाले निर्माण व्यवसायीलाई उपलब्ध गराएको पेश्की रकम हालसम्म पनि असुल फर्स्योट भएको छैन। निर्माण कार्यको हालसम्मको वित्तीय प्रगति शून्य प्रतिशत रहेको साथै पेश्की जमानतको समेत म्याद समाप्त भैसकेको अवस्थामा निर्माण व्यवसायीलाई उपलब्ध गराएको पेश्की जोखिममा पर्ने देखिएको हुँदा नियमावली अनुसार पेश्की असुल फर्स्योट गर्नुपर्दछ।

क्र.सं.	निर्माण कार्य	निर्माण व्यवसायी	पेश्की रकम
१	सुन्दरपुर हुँदै भैसासुर जवलपुर जाने सडक कालोपत्रे	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	२,२४,०००
२	वढैपुर शिविर सडक कालोपत्रे वडा नं. ८	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	१,६४,०००
३	वडा कार्यालय जाने सडक कालोपत्रे वडा नं. ४	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	१,७९,०००
जम्मा			**५,६७,०००**

(नोट: यस सम्बन्धिपेश्की बाँकीको व्यहोरो गत वर्षको लेखापरीक्षणको प्रतिवेदनमा लगति बेरुजु औल्याइएको)

५४ **पेश्की जिम्मेवारी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५२ मा भुक्तानी दिएको पेश्की सोही आर्थिक वर्षभित्र फर्स्योट हुन नसकेमा कार्यालयले अर्को आर्थिक वर्षमा जिम्मेवारी सार्नुपर्ने व्यवस्था छ। ठेक्का नं. GGM/WORKS/NCB/07/078-79 तालबन्दी सडक कालोपत्रे वडा नं. ७ को लागि निर्माण व्यवसायी श्री एन. के.पि. कन्स्ट्रक्नसलाई आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा भुक्तानी दिएको पेश्की रकम रू. १,८२,०००।०० अर्को वर्ष जिम्मेवारी सारेको पाईएन। अत: असुल फर्स्योट हुन बाँकी पेश्की अर्को वर्षमा जिम्मेवारी सारी नियमानुसार असुल फर्स्योट हुनुपर्दछ।

(नोट: यस सम्बन्धिपेश्की बाँकीको व्यहोरो गत वर्षको लेखापरीक्षणको प्रतिवेदनमा लगति बेरुजु औल्याइएको)

५५ **अधुरो ठेक्का**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १११ सम्झौता कार्यान्वियन, १२१ मा तोकिएको अवधिमा कार्य सम्पन्न नभएको अवस्थामा हुने पुर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति तथा नियम १२७ मा सुविस्ताको आधारमा खरिद सम्झौता अन्त्य गर्न सकिने लगायतको व्यवस्था छ। पालिकाले गत वर्ष ठेक्का आहवान गरी सम्झौता भएका निम्नानुसारका ठेक्काको निर्माण कार्य नसकिएको अवस्थामा म्याद थप समेत भएको छैन। जस्ले गर्दा प्रतिफलमा विलम्व हुनुका साथै हालसम्मको लगानी समेत खेर जाने जोखिम रहन्छ। अधुरो ठेक्काको नियमानुसार सम्झौताको कार्यान्वियन हुनु पर्दछ।

योजनाको नाम	निर्माण व्यवसायीको	सम्पन्न हुनु पर्ने म्याद	सम्झौता अङ्क (मू अ कर सहित)	हाल सम्मको भुक्तानी	म्याद थप
सुन्दरपुर हुँदै भैसासुर जवलपुर जाने सडक कालोपत्रे	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	२०७८।०९।०७	२५,३७,९९१	०	२०८२।१२।३०
वढैपुर शिविर सडक कालोपत्रे वडा नं. ८	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	२०७८।०९।०७	१८,६८,०६०	०	२०८२।१२।३०
वडा कार्यालय जाने सडक कालोपत्रे वडा नं. ४	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	२०७८।०९।०७	२०,३१,०६९	०	२०८२।१२।३०
तालबन्दी सडक कालोपत्रे वडा नं. ७	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	२०७८।०९।०७	२०,६७,८६७	०	२०८२।१२।३०
१५ शैया अस्पताल भवन निर्माण	राजेन्द्र निर्माण सेवा	२०७८।२।२६	१०,१७,४९,८१८	०	२०८३।२।३०

५६ **भेरियसन आदेश**

पालिका र निर्माण व्यवसायी विच भएको सम्झौताको जि.सि.सि. मा विल अफ क्वान्टिटिको कुनै आइटममा शुरु सम्झौता अंकको २५ भन्दा बढि घटिबढि भएमा तथा कुल सम्झौता अंकको २ प्रतिशत भन्दा बढी घटिबढि भएमाभेरियसन आदेश जारी गरी प्रोजेक्ट म्यानेजरले दर समायोजन गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। निम्न निर्माण कार्यको कुल सम्झौता अंकको २ प्रतिशत भन्दा घटी काम भएको अवस्थामा समेत भेरिएसन आदेश स्वीकृत भएको देखिएन।यसरी सम्झौता भन्दा घटी परिमाणको कार्य हुदाँ संरचना तोकिएबमोजिम गुणस्तर भए नभएको एकिन गर्न सकिदैन। यसरी सम्झौता भन्दा घटी परिमाणमा निर्माण कार्य भएको अवस्थामा समेत भेरियसन आदेश स्वीकृत नगरि कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन जारी भएकोले नियसम्मत नभएको रू.

क्र.सं.	कामको विवरण	निर्माण व्यवसायी	सम्झौता रकम (मू.अ.कर सहित)	कार्यसम्पन्न (मू.अ.कर सहित)	घढी रकम	घटी प्रतिशत
१	जनप्रिय मावि भवन निर्माण	अंशु खप्तड विष्णु जे.भि.	२,१६,२१,०४१	१,९१,६०,२७४	२४,६०,७६७	११.३८

अनियमित भएको	२४,६०,७६७

५७ **कार्यसम्पादन जमानत**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११० मा कार्य सम्पादन जमानतको म्याद निर्माण कार्यको हकमा त्रुटि सच्याउने अवधि भन्दा कम्तिमा एक महिना बढि अवधिको हुनु पर्ने व्यवस्था छ।निम्न निर्माण कार्यको सम्झौताको अवधि थप भएकोमा कार्यसम्पादन जमानतको म्याद नियमावलीले तोकेबमोजिम पूर्ण त्रुटि सच्याउने अवधि भन्दा एक महिना बढी अवधिको नभएकोले पूर्ण अवधिको कार्यसम्पादन जमानत पेश गर्नुपर्ने रू.

निर्माण कार्य	निर्माण व्यवसायी	शुरु म्याद	म्याद थप	कार्यसम्पादन जमानत रकम	जमानतको अन्तिम म्याद	जमानतको हुनुपर्ने म्याद
सुन्दरपुर हुँदै मैसासुर जवलपुर जाने सडक कालोपत्रे	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	२०७९।२।१५	२०८२।१२।३०	५५८०००	२०८३।३।३०	२०८४।१।३०
वढैपुर शिविर सडक कालोपत्रे वडा नं. ८	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	२०७९।२।१५	२०८२।१२।३०	३५००००	२०८३।३।३०	२०८४।१।३०
वडा कार्यालय जाने सडक कालोपत्रे वडा नं. ४	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	२०७९।२।१५	२०८२।१२।३०	१६३०००	२०८३।३।३०	२०८४।१।३०
तालबन्दी सडक कालोपत्रे वडा नं. ७	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	२०७९।२।१५	२०८२।१२।३०	४७२०००	२०८३।३।३०	२०८४।१।३०
जम्मा				**१५,४३,०००**		

प्रमाण पेश नगरेको	१५,४३,०००

५८ **परामर्श सेवा**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ मा बजेट व्यवस्था भई कार्यान्वयन हुने आयोजनाको मात्र विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतको अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। सार्वजनिक निकायमा कार्यरत जनशक्तिबाट नभ्याउने र बढी दक्षता आवश्यक पर्ने कार्य भएमा सोहि अनुसार परामर्श सेवाको लागत अनुमान तयार गरी प्रतिस्पर्धाको माध्यमले खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले वेवसाइटमा ७ दिने खुला सुचना प्रकाशन गरी परामर्श सेवा खरिद गर्ने गरेकोमा यस वर्ष नदिजन्य पदार्थको उत्खनन सम्बन्धि प्रारम्भिक वातावरणिय परीक्षणको लागि लक्ष्य ट्रेनिङ्ग एण्ड रिसर्च सेन्टरबाट परामर्श सेवा खरिद गरी रु. ४ लाख २१ हजार खर्च लेखेको छ। पालिकाले स्थानीय विकासमा टेवा पुग्ने तथा दीर्धकालीन पुँजी निर्माण हुने गरी उपलब्ध जनशक्तिबाट हुन नसक्ने कार्यको लागि प्रतिस्पर्धाको माध्यमले परामर्श सेवा खरिद गनुपर्नुपर्दछ।

५९ **सफ्टवेयर खरिद**

नेपाल सरकारको सूचना प्रविधि प्रणाली (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) निर्देशिका, २०७१ को बुँदा नं.४.१ मा कुनै सरकारी निकायले आफ्नो कार्य विद्युतीय माध्यमबाट सञ्चालन गर्नका लागि प्रयोग गर्ने सूचना प्रविधि प्रणालीको निर्माण गर्दा त्यस्तो प्रणाली सम्बन्धी कागजात तयार गरी मानक अनुरुप भए नभएको निर्धारण गर्न सूचना प्रविधि विभागबाट प्रमाणिकरण गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले विगत र यस वर्ष सफ्टवेयर खरिद तथा नि:शुल्क प्राप्त भएका केही सफ्टवेयरको सूचना तथा प्रविधि विभागबाट प्रमाणिकरण लिएको देखिएन। कार्यालयले सफ्टवेयर सम्बन्धित निकायबाट प्रमाणित गराई प्रयोग गर्नुपर्दछ।

सि न	सफ्टवेयरको नाम	कम्पनी	खरिद मूल्य	खरिद आर्थिक वर्ष	वार्षिक मर्मत खर्च	सञ्चालनको अवस्थ
१	योजना व्यवस्थापन प्रणाली	स्माट टेक प्रा.लि.	३,९५,०००	२०७७/७८	-	सञ्चालनमा नरहेको
२	राजस्व व्यवस्थापन प्रणाली	सफ्ट टेक इन्फो	१,०३,९६०	२०७७/७८	३९,५५०	सञ्चालनमा नरहेको
३	EHIMS	कोड फ्युजन	४,९७,२००	२०७७/७८	५९,६६४	सञ्चालनमा रहेको
४	अपाङ्गता परिचयपत्र व्यवस्थापन प्रणाली	कोड फ्युजन	४,९७,२००	२०७८/७९	२८,२५०	सञ्चालनमा रहेको
जम्मा			**१४,९३,३६०**		**१,२७,४६४**	

६० **क्याम्पसलाई अनुदान**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले प्रमुखप्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्यिता, प्रभावकारिता, कार्य दक्षता र औचित्य समेतको आधारमा खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ।पालिकाले यो वर्ष चौमाला बहुमुखी क्याम्पस र खप्तड बहुमुखी क्याम्पसको बस र साईकल स्ट्याण्ड निर्माण वापत कार्तिक स्वामी कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्सलाई रू. १०,१९,७४९।०० भुक्तानी गरेको छ। त्यसैगरी पालिकाले श्री खप्तड बहुमुखी क्याम्पसलाई रू. २ लाख ४० हजार र चौमला बहुमुखी क्याम्पसलाई २ लाख ५६ हजार उच्च शिक्षा अध्ययन छात्रवृति वापत समेत भुक्तानी दिएको छ । दिगो र उत्पादनमूलक क्षेत्रमा पुँजिगत बजेट विनियोजन गरी स्थानीय रोजगारीसृजना तथा गरिवी निवारणमा केन्द्रित हुनु पर्नेमा आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र नपर्ने संस्थालाई रकम भुक्तानी गर्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

६१ **वडा कार्यालय भवन मर्मत तथा व्यवस्थापन**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को उपनियम १२ मा उपभोक्ता समिति मार्फत गराएको कामको स्वामित्व लाभग्राही समुदायलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्ने उल्लेख छ। त्यसै गरी सुदूरपश्चिम प्रदेश उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ को दफा ४(च) मा निर्माण सम्पन्न भएपश्चात उपभोक्ता समितीमा हस्तान्तरण गर्न नसकिने आयोजनाहरु उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न नहुने उल्लेख छ। पालिकाले उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण नहुने वडा नं. ९ को वडा कार्यालय भवन मर्मत तथा व्यवस्थापन कार्य उपभोक्ता समितिमार्फत सञ्चालन गरी रू. ३,४५,९५४।०० भुक्तानी गरेको छ। पालिकाले नै गर्नुपर्ने कार्यहरु तथा उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण नहुने कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।

६२ **लागत सहभागिता**

पालिकाले आयोजना/कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने, नगद सहभागिता तोकिएको अवस्थामा सहभागिता वापतको रकम सम्बन्धित स्थानीय तहको खातामा दाखिला गरी सो को भौचर प्राप्त भएपछि मात्र उपभोक्ता समितिसँग योजना सम्झौता गर्नुपर्दछ। तर पालिकाले नगद लागत सहभागिता सहितका लागत अनुमान तयार गरेको देखिएन्। अतः नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ।

६३ **उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य**

सुदूरपश्चिम प्रदेश उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ को उपभोक्ता समितिको गठन सम्बन्धी व्यवस्थाको बुँदा नं ७(१) (ग) मा उपभोक्ता भेला गरेको माइन्युट, फोटो र दृष्य सामग्री संलग्न गर्नु पर्नेमा नगरेको, साथै उपभोक्ता समितिले विभिन्न काम गर्दा उपस्थित व्यक्तिहरुको सामुहिक फोटोहरु संलग्न गरेमा कामको विश्वसनियता वृद्धि गर्न थप गर्न सहयोग पुर्‍याउने उल्लेख छ। पालिकाले १० प्रतिशत उपभोक्ता समितिको लागत सहभागिता रहने गरी योजनाको सम्झौता तथा भुक्तानी गरेको छ। पालिकाले नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ।

६४ **रकमको भुक्तानी**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १९ मा रू. २० हजार भन्दा बढीको खरिद गर्नु पर्दा मु अ कर मा दर्ता भएको र सो भन्दा कमको हकमा स्थायी लेखा नम्बर प्राप्त व्यक्ति फर्म संस्था वा कम्पनिहरुबाट मात्र खरिद हुने व्यवस्था गरिएको छ। सार्वजनिक निकायको परिभाषामा सरकारको अनुदान वा ऋणबाट संचालित संस्था समेतलाई जनाएको अवस्थामा पालिकाको बजेट कार्यान्वयन गर्ने तथा अनुदान बाट संचालित उपभोक्ता समितिहरु समेत सार्वजनिक निकाय हुने भएकोले उल्लिखित दुबै नियमावली उपभोक्ता समितिलाई समेत लागु हुने देखिन्छ। यो वर्ष पालिकालाई उपभोक्ता समितिहरुले पेश गरेका खर्चका प्रमाण परीक्षण गर्दा व्यावसायिक रुपमा संचालनमा रहेका डोजर/ टिप्पर धनिहरुले स्थायी लेखा नम्बर समेत नलिएको र विल विजक समेत जारी नगरी भरपाई मात्रै गर्ने गरेको देखिन्छ। जसले गर्दा उक्त भरपाईलाई खर्चको यथार्थ प्रमाणको रुपमा ग्रहण गर्न कानूनी अस्पष्टता रहेको देखिन्छ। तसर्थ व्यावसायिक कारोवार गर्ने उद्देश्यले खरिद गरी सोही अनुसार प्रयोग गर्ने डोजर तथा टिप्पर व्यवसायीलाई विधिवत रुपमा दर्ता गराई कारोवार गर्न पालिकाले भुमिका खेल्नु पर्दछ।

६५ **सामाजिक सुरक्षा तर्फ**

६५.१ **सामाजिक सुरक्षा वितरण-** पालिकामा आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्ममा देहायका वडामा त्रैमासिकमा रूपमा जम्मा रू. **२८,०४,२४,६०९** वितरण भएको छ।

वडामा भएको खर्च	**प्रथम त्रैमासिक**	**दोस्रो त्रैमासिक**	**तेस्रो त्रैमासिक**	**चौथो त्रैमासिक**	**जम्मा**
वडा नं १	७७४०८७१	७७६३५९७	७७६९३३९	७९६३५१०	**३१२३७३१७**
वडा नं २	४९५६०३३	५०३०७३७	५०३४७४०	५१०४१९९	**२०१२५७०९**
वडा नं ३	९६९४९१०	९८७२१५७	९९६०६१९	१००३२२३१	**३९५५९९१७**
वडा नं ४	८५३०९०७	८६२०४१२	८६१५५६४	८६८३३३६	**३४४५०२१९**
वडा नं ५	६००७६६९	६२४२३२९	६३२८०६७	६३६४९०२	**२४९४२९६७**
वडा नं ६	६९१०६९७	७०१९३५५	७०८६९१३	७१४६०३६	**२८१६३००१**
वडा नं ७	६३५९२४०	६५०२०४८	६५५००१३	६६०९६०५	**२६०२०९०६**
वडा नं ८	५५८७६४७	५६८०४६२	५७५३१५०	५८४६३४६	**२२८६७६०५**
वडा नं ९	५५०६५३७	५५७२६७४	५६०६६७०	५७६५४०४	**२२४५१२८५**
वडा नं १०	३४२६७६८	३५८९९४५	३६६०८४३	३७०३५३५	**१४३८१०९१**
वडा नं ११	३९८५९५७	४०६७०३६	४०६७७८८	४१०३८११	**१६२२४५९२**
जम्मा	**६८७०७२३६**	**६९९६०७५२**	**७०४३३७०६**	**७१३२२९१५**	२८०४२४६०९

६५.२ **वर्गगत लाभग्राहि विवरण-** यस पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता **रू. २८,०४,२४,६०९** वितरण गरेको विवरण उपलब्ध गराएकोमा वर्गगत सामाजिक सुरक्षा लाभग्राहिको संख्यात्मक वितरणनिम्नानुसार छ।

सामाजिकसुरक्षा भत्ता पाउने समूह	त्रैमासिकलाभग्राही संख्या				
	प्रथम	दोस्रो	तेस्रो	चौंथो	जम्मा
अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	३५४३	३५९६	३५९३	३६७३	१४४०५
जेष्ठ नागरिक भत्ता दलित	५७३	५९१	६००	६०८	२३७२
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	३७६	३७३	३६५	३४६	१४६०
विधवा	१११९	११६२	१२००	१२२५	४७०६
पूर्ण अपाङ्गता भत्ता	९१	९२	९३	९२	३६८
अति अशक्त अपाङ्गता भत्ता	४३४	४४२	४४५	४४७	१७६८
दलित बालबालिका	९८०	१०५९	१०९५	१११९	४२५३
लोपन्मुख जाति	४०४	४०२	४०२	४०१	१६०९
जम्मा	७५२०	७७१७	७७९३	७९११	३०९४१

६५.३ **मृतकको खातामा बढी भत्ता निकासा-** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को नियम १५(२ र ४) मा मृत्यु भइसकेका व्यक्तिले मृत्यु भएको दिनसम्मको भत्ता निजको हकवालाले पाउने उल्लेख छ। यस पालिकालेदेहायका वडाको मृत्यु भइसकेका लाभग्राहीहरुको समयमा लगत कट्टा गरि मृत्यु भएको मिति सम्मको मात्र भत्ता निकासा दिनुपर्नेमा समयमा लगत कट्टा नगरी रकम भुक्तानी दिएको पाइयो र पालिकाले समेत बढी भुक्तानी भएका लाभग्राहिको फिर्ता भएको प्रमाण पेश नगरेको हुदा लाभग्राहिको मृत्यु भएको दिन सम्मको रकम निजको हकवालालाई भुक्तानी दिइ बाँकी रकम तपसिलका लाभग्राहिको हकवालाबाट फिर्ता गर्न लगाईसंघीय संचित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने रू.

क्र.सं.	लक्षित समूह	परिचय नं.	नाम	वडा नं.	लगत कट्टाको कारण	लगत कट्टा लागुमिति	०८१-०८२ सम्म गएकोकिस्ता	बढी गएको
१	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२११२१११५१४१३६	पदमा टमट्टा	४	मृत्यु	२१८१-१६-१३	प्रथम	३६००
२	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२११११२३२५७८६३	प्रमले पार्की	६	मृत्यु	२१८१-१७-२१	दोस्रो	९२००
३	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२११२१२३२२१५१३	चुल्लु थारु	१	मृत्यु	२१८१-१९-१३	चौथो	२७५८६
४	जेष्ठ नागरिक एकल महिला	२११५१२३१३१९९५	देवसरा बोगटी	११	मृत्यु	२१८१-११-११	चौथो	१४९८५
५	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२११६१२३११२१८३	कौशिला सापकोटा	४	मृत्यु	२१८१-११-२६	तेस्रो	८५३३
६	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	१९९५१२३१३१३९५	दले बीष्ट	८	मृत्यु	२१८१-११-१७	तेस्रो	७०३४
७	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२११२१५१५१४५७२	वासु देव तिमिल्सेना	४	मृत्यु	२१८१-११-१८	चौथो	१८८९६
८	विधवा	२१२७१५१५१३१४४	लक्ष्मी देवी डगौरा थारु	८	मृत्यु	२१८१-११-२२	तेस्रो	३३०२
९	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	१९९९१२३१५४२१५	पदम सींह साँवद	५	मृत्यु	२१८१-१२-१४	तेस्रो	३४८४
१०	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२११११६१५१२१७३	तुली साउँद	१	मृत्यु	२१८१-१२-१५	तेस्रो	२०६४
११	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	१९९५१२३१२९५१२	गंगा प्रसाद सुवेदी	१	मृत्यु	२१८२-१२-१८	चौथो	६९६८
१२	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२११३१२१५१२२३३	कालु ढोली	३	मृत्यु	२१८२-१३-२१	चौथो	१५००
१३	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२११३१४१६१३७१७	गम्भीरे साउँद	४	मृत्यु	२१८२-१३-३१	चौथो	१३७५
	जम्मा							**१०८५२७**

असुल गर्नुपर्ने	१,०८,५२७

६५.४ **लाभग्राहिको अभिलेख अद्यावधिक-** सामाजिक सुरक्षा कार्यविधिको दफा २६ को उपदफा ३ बमोजिम एक आर्थिक वर्षमा एकपटक पनि रकम नझिकेका लाभग्राहीको विवरण सेवा प्रदायक बैंकबाट अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा प्राप्त गरी त्यस्ता लाभग्राहीको मृत्यु भएको वा कुनै कारणले भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएको सम्बन्धमा स्थानीय तहले आवश्यक यकिन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा गरेको नदेखिएकोले पालिकाले कार्यविधिको अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा विवरण माग एवं यकिन गरी विवरण अद्यावधिक गर्नु पर्दछ।

६५.५

समयमा लगतकट्टा नगरेको- सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७५ को दफा १९ र नियमावली, २०७६ को नियम १३ को उपनियम १ तथा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधिको दफा ११ बमोजिम सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाईरहेको व्यक्तिको मृत्यु भएमा वा त्यस्तो व्यक्ति सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउन योग्य नरहेमा सम्बन्धित वडासमितिको सिफारिसमा स्थानीयतहले निजको नाम सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिको अभिलेखबाट हटाउनुपर्ने व्यवस्था छ। तर यस पालिकाले भत्ता पाउन अयोग्य व्यक्तिहरुको समयमा लगत कट्टा नगर्दा अयोग्य व्यक्तिको नाममा भत्ता गई राज्यको फिर्ता हुनुपर्ने रकम व्यक्तिको खातामा रोक्का हुदा राज्यलाइ अनावश्यक रुपमा भार पर्न जाने हुदा यसमा सुधार गर्नु पर्ने देखिन्छ।

६६ **औषधी खरिद**

पालिकाकालाई आवश्यक पर्ने औषधि खरिद गर्नुपूर्व तालुक निकायबाट प्राप्त हुने परिमाण यकिन तथा वार्षिक आवश्यकताको विवरण तयार गरी आपूर्ति तथा वितरणको व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।आपूर्ति हुने औषधी वा अन्य सामानमा उत्पादन मिति, म्याद सकिने मिति, ब्याच नं., उत्पादक कम्पनीको नाम र नि:शुल्क वितरणको लागि लगायतका विवरण उल्लेख रहेको हुनुपर्दछ।आपूर्तिकर्ताबाट खरिद हुने औषधी तथा औषधी जन्य सामाग्रीको Expiry date स्टोर दाखिला समय सम्म कम्तिमा १८ महिना बाँकी हुनु पर्दछ।पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार यस वर्ष पालिकाले नगरपालिका चालु शीर्षकबाट विभिन्न फर्महरुबाट रू. ३८,१०,०००।०को औषधी खरिद गरेको देखिन्छ।अतः पालिकाले खरिद गरेको औषधीको म्याद चेक जाँच गरी भण्डारण एवं दाखिला गर्ने गर्नुपर्दछ।साथैपालिकाले औषधी खरिद, उपयोग र मौज्दातको अवस्था यकिन गरी खरिदलाई व्यवस्थित बनाउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

क्र.स.	**फर्मको नाम**	**रकम रू.**	**खरिद विधि**
१	युनिगोल्ड ड्रग सप्लायर्स	१२,४५,०७९	सिलबन्दी बोलपत्र
२	चिराग फार्मेसी प्रा.लि.	१०,०३,०००	सिलबन्दी बोलपत्र
३	शुभ मेडिटिच प्रा.लि.	३,४०,०००	सोझै खरिद
४	चिराग फार्मेसी प्रा.लि.	१२,२१,९२१	पुरानै सिलबन्दीको दरमा खरिद
	जम्मा	३८,१०,०००	

६७ **कर्मचारी कल्याण कोष**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ बमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका कर्मचारीले निजको सेवा शर्त सम्वन्धी कानून बमोजिम अवकाश हुँदा प्राप्त गर्ने योगदानमा आधारित उपदान वा निवृत्तभरण, औषधि उपचार लगायतका सुविधा उपलव्ध गराउनको लगि कर्मचारीले खाईपाई आएको मासिक तलबबाट १० प्रतिशत र सो रकम बराबरले हुन आउने रकम पालिकाले थप हुने गरी अवकाश कोषको स्थापना गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले आन्तरिक स्रोतबाट कर्मचारी अवकाश कोषमा यस वर्ष निम्नानुसार रु.१५ लाख स्थानान्तरण गरेको छ। पालिकाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ को व्यवस्था अनुसार कोषको परिचालन सम्वन्धी कानूनको व्यवस्था गरी सोको परिचालन र व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।

विवरण	**रकम रु.**
यस वर्षको सुरु मौज्दात	१४५८८९०
यस वर्षको आम्दानी	१५०००००
जम्मा आम्दानी	२९५८८९०
यस वर्षको खर्च	०
यस वर्षको अन्तिम मौज्दात	२९५८८९०

६८ **गौरीगंगा शैक्षिक उन्नयन कार्यक्रम**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को नियम ८(२) मा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा सीमित हुने गरी टुक्रा, टुक्रा पारी खरिद गर्न नहुने उल्लेख छ। त्यस्तै सोही नियमावली, २०६४ को नियम ३ मा खरिदलाई बढी सुविधाजनक समुहमा विभाजन गर्ने वा प्याकेजिमा समावेश गर्ने व्यवस्था छ। नियम ८ मा खरिद योजना बनाउदा खरिदको सम्भावित प्याकेज बनाउनु पर्ने र नियम ९ मा खरिद सम्बन्धी सम्पुर्ण काम एउटै सम्झौताबाट हुन सक्ने नसक्ने एकिन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।पालिकाले यस बर्ष गौरीगंगा शैक्षिक उनन्नय कार्यक्रम सञ्चालनमा देहाय बमोजिमका विद्यालयलाई प्रारम्भिक वालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापनका लागि विभिन्न सामाग्री खरिद तथा भित्तेलेखनमा रू. ४५ लाख खर्च गरेको छ।पालिकाले एउटै सम्झौताबाट हुनसक्ने खरिदलाई सम्भावित प्याकेजमा समावेश गरी खरिदलाई खुल्ला र प्रतिस्पर्धात्मक बनाई खर्चमा मितव्यितता अपनाउनुपर्दछ।

क्र.स.	विद्यालयकोनाम	कार्यक्रम	विनियोजितबजेटरू.
१	श्री अमरमा.वि.-६	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
२	श्री भैरवप्रा.वि.-६	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
३	श्रीजनजागृत मा.वि.-३	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
४	श्रीकालिका प्रा.वि.-२	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
५	श्री बेतालप्रा.वि.-२	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
६	श्री जनताआ.वि.-४	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
७	श्रीजनजागृति आ.वि.-५	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
८	श्रीमोहन्याल मा.वि.-५	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
९	श्रीसिंहासन आ.वि.-७	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
१०	श्री आदर्शआ.वि.७	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
११	श्रीदुर्गा प्रा.वि.-८	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
१२	श्री बेतालप्रा.वि.१०	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
१३	श्रीमहालक्ष्मी प्रा.वि.-११	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
१४	श्रीकालिका आ.वि.-११	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
१५	श्री शिवआ.वि.-११	प्रारम्भिकबालविकास कक्षाकोठा व्यवस्थापन (कार्पेट, पिफम, मिनी टेबल र भित्तेलेखन लगायत)	३०००००
जम्मा			४५०००००

६९ छाडा पशु चौपाया व्यवस्थापन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७३(६) अनुसार बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारीता र औचित्यता समेत कायम गर्नेगरि खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार यस आर्थिक वर्षमा छाडा पशु चौपाया व्यवस्थापनमा ६ जना हेरालाको पारिश्रमिकमा रू. ६३०९३०।० खर्च गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा खर्चको कुनै मापदण्ड तयार नगरी कार्यक्रममा एकमुष्ट रूपमा बिनियोजन गरिएको रकम स्वेच्छिक रूपमा ज्याला, औषधी, पराल खरिद र ढुवानीमा खर्च भएको छ। पालिकाले सामुदायिक छाडा पशु केन्द्र स्थापना गरेता पनि के कति संख्यामा पशुहरु रहेका छन्, त्यसको विवरण पालिकामा उपलब्ध छैन। पशु व्यवस्थापनार्थ हेरालु लगायतका कर्मचारी व्यवस्थापन गरेको भनी खर्च लेखेकोमा त्यहाँवाट संकलित पशु मल, दुधजन्य पदार्थ उत्पादन तथा बिक्री गरी आयआर्जन गर्नेतर्फ पनि पालिकाले ध्यान दिएको देखिदैँन। अत: पालिकाले अनुगमन गर्ने तथा पशु व्यवस्थापन केन्द्रबाट आयआर्जन गर्नेतर्फ जोड दिनुपर्दछ।पशु चौपाया व्यवस्थापनमा वर्षेनी खर्च मात्रै बढी रहेको हुँदा यसको दिर्घकालिन समाधानको उपाय खोज्जे तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

७० **जिन्सी दाखिला**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को नियम ७८ (१) मा कार्यालयले आफूले खरिद गरेको, निर्माण गरेकोवा अन्य कुनै माध्यमबाट प्राप्त गरेको जिन्सी मालसामान तथा सम्पत्तिको लेखा त्यस्तो मालसामान तथा सम्पत्तिको खरिद मूल्यको आधारमा राख्नु पर्ने र उपनियम (२) मा लेखा तथा अभिलेख राख्दा प्रति एकाइ मूल्य पाँच हजार रुपैयाँसम्म पर्ने जिन्सीलाई जिन्सी मालसामान खातामा अभिलेख राख्नु पर्नेछ भन्ने उल्लेख छ।पालिकाले यस बर्ष कामना टेलिभिजन प्रा.ली लाई पालिकाका विभिन्न गतिविधि समेटेर भिडियो डकुमेन्ट्री निर्माण गरेबापत रू. २,४४,९९९।० भुक्तानी गरेको छ।तर उक्त भिडियो डकुमेन्ट्रि जिन्सी दाखिला गरेको पाइएन।तसर्थ, जिन्सी दाखिलाको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रू.

प्रमाण पेश नगरेको	२,४४,९९९

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : गौरीगंगा नगरपालिका, कैलाली , गौरीगंगा नगरपालिका , कैलाली

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	धर्म राज बिनाडी	२०८०-६-१८	२०८१-१२-२६
कार्यालय प्रमुख	धर्मानन्द जोशी	२०८२-०१-०७	२०८२-०४-०१
कार्यालय प्रमुख	भक्तराज जोशी	२०८२-११-१९	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	नरेश बिक	२०७७-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
१,७४७,२७५	३,२४१,२०१	७,४६१,१३९	०	०	३४७,२४२
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	१२,७९६,८५७
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	०
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	१२,७९६,८५७

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		६७८९२८७६.८३	
आम्दानी		**खर्च**	
संघीय सरकारबाट अनुदान	३९९७५६९३३	**चालु खर्च**	४५८८३७३२९.७१
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	३१००४९५१	**पूँजीगत खर्च**	१३३१६८६०२
राजश्व बाँडफाँट	१७६२६०७२६.४५	**वित्तीय/अन्य व्यवस्था**	३५१४३५९०५.०५
आन्तरिक आय	४०४८००२५.५६		
अन्य आय	३०९९२४५७५.५५		
कुल आय	९५७४२७२११.५६	**कुल खर्च**	९४३४४१८३६.७६
बाँकी मौज्दात		८१८७८२५१.६३	

अनुसूची - २

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा कतिपय प्रदेश र स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।

- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।

- संघ र प्रदेशबाट प्राप्त अनुदानमध्ये खर्च नभई वर्षान्तमा बाँकी रहेको मौज्दात आर्थिक वर्ष समाप्तिपश्चात् समेत फिर्ता हुँदा खर्चमा यथार्थता नदेखिएकोले सोमा सुधार गर्नुपर्दछ ।
- स्थानीय तहहरूमा रहेका भारी यन्त्र उपकरणहरू निःशुल्करूपमा समेत प्रयोग गरेको कारण ती उपकरणबाट प्राप्त आम्दानी भन्दा सञ्चालन खर्च बढी रहेको देखिन्छ। अतः यस्ता उपकरण प्रयोगको शुल्क तोकी प्रयोग गरेको लगबुकको आधारमा शुल्क असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक लेखापरीक्षण नहुने, भएकोमा प्रतिवेदन नदिने, प्रतिवेदनमा उल्लिखित बेहोरा कार्यान्वियन नहुने, आन्तरिक लेखापरीक्षकलाई फरक जिम्मेवारीमा खटाउने गरेकोले आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी देखिँदैन। आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।
- पालिकामा निर्माणाधीन आधारभूत अस्पताल र कार्यालय भवन समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ । पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।